

ZAVEZNIŠKIM VOJAKOM na zapadni fronti proti od Nemcev, tudi kadar slednji beže, nešteto nevarnosti. Mine vseh vrst, ki se jim sprožujejo pod nogami, ali v stenah, ali pod žičnimi ograjami, in pa streli iz zasede, ki žvižgajo s smrtonosnimi svičenkami in bombami. Ni čudno, če jih naši vojaki zasledujejo z vso mogočo opreznostjo, kot priča gornja slika.

Kitajska končno le predstavljena v pravi luči

CIANG KAISEK V STRAHU PRED ONIMI, KI SE ZOPER JAPONSKO NAJBOLJ BORE. — KITAJSKA PO 33. OBLETNICI REVOLUCIJE ZAVEZNIKOM ZAVITA V PLAŠČ REAKCIJE

Radikalni listi v Ameriki in Angliji ves čas pripovedujejo, da je hvalisanje Kitajske samo farsa. Kajti čeprav je v vojni z Japonsko že nad 7 let, je sedaj z njo manj v konfliktu, to je, v oboroženih sporih, kakor predno smo se mi zapodili v vojno.

Enakopravnost na papirju

Ko so Japonci vprizorili svoj napad na Pearl Harbor, so v Washingtonu in v Londonu smatrali, da se je treba osloniti na Kitajsko. Kajti le ona je z Japonsko direktno v boju in s tem nanjo se je zanesti, da bo v tem konfliktu, predvsem Zed. državam za porazenje Japonske najbolj v pomoč. Toda v zvezi s tem hvalospesom so se glasile vesti, oskubljen od cenzure, da Čiang Kaišek vztraja edino s pomočjo ameriških lend-leaseh dajatev in pa na pobudo angleške diplomacije. Dasi ni bila ena ne druga teh dveh pomoči izdatna, je vendar pomenila saj zaslanbo v denarju.

Čiang Kaišek jo je upošteval a ob enem zahteval, da zavezniški Kitajsko zares priznajo za enakovredno. To so storili. V vseh mednarodnih proglaših je Kitajska označevana za enakovredno Angliji, Zed. državam, Rusiji in pa Kanadi.

Zadeva s Stillwellom

Vprašanje Kitajske je prišlo precej v ospredje z afero, v katero je republikanski predsednik kandidat Dewey zavlekel par naših ponesrečenih diplomatov, in najbolj pa, ko se je moral od tam na zahtevo kitajskega diktatorja Čiang Kaišeka posloviti ameriški vojni poveljnik general Stillwell. O tem ameriškem generalu pravijo, da se težko prilagodi, da je jezovnik in pa da sovraži diktatorja v Činkingu, ker se bolj briga, kako sebe ohraniti v sedlu, kot pa za vojno proti Japonski. Tako je Stillwell moral oditi,

a ob enem je s tem povzročil vprašanje, kolikoj in v čem je Kitajska res naša zaveznica in čemu jo smatramo in oglašamo za eno izmed štirih velesil, ki naj vodijo in varujejo bodoči svetovni razvoj.

Kaj je Kitajska?

Po navodilih zavezniške propagande se je Kitajsko oglašalo za "demokracijo", in za izmučeno, krvavečo deželo. Oboje slednje je resnica. Kitajska je žrtev ne samo japonskega imperializma, ampak tudi tistih velesil, ki se sedaj proglašajo za njene zaveznice.

Ampak trditi, da je Kitajska "demokracija", ali da ima pravico do enake besede v svetovnih odborih, kakor Zed. države, Velika Britanija in Rusija, bi bilo napačno.

Kitajska pod Čiang Kaišekom je diktatura, prav tako fašistična in korumpirana, kakor je bila Italija pod Mussolinijem.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Kandidati za vladarje imajo v "demokracijah" veliko podpornikov

To vojno vodita v glavnem ameriška in angleška vlada. Obe sta za demokracijo, ki pa bo zavržena čim bi pretela nevarnost posejudočim. V Zed. državah veliko laglje, kakor pa v Angliji, ker smo mi sedaj glavna trdnjava kapitalizma.

Churchill in Roosevelt sta obetala ubežnim monarhom troné nazaj. Oba sta jima prirejala svečanosti in oba sta jima dajala priložnosti za "slavnostne" govore, dasi ni nihi enega izmed njih, razen morda norveškega kralja, ki ima toliko razuma, da si lahko sam napiše svoj govor.

V Proletarcu smo svoječasno protestirali proti Otonu Habsburškemu in državnemu departmentu, ki mu je nasedel z ustanovitvijo nekakšne avstrijske divizije. Le en sam vpliven napreden Slovec se je dobil, ki je dejal, da se vzrujavamo po nepotrebnem. Ta isti Oto je minuli teden dospel na Portugalsko, da bo čim bližje Dunaju, ako in če bo v njemu tedaj odločevala angleška in ameriška premoč. Oto želi zasesti prestol. Ako bodo zavezniški besede držali, da si bodo ljudstva sama volila svoje vlade, ga ne bo dobil. Ampak je ne!

Nam je za ohranitev starega reda. To se pravi, ne "nam", ampak vladajočim slojem Zed. držav in Velike Britanije, ki so na vladi.

Kralj Viktor Emanuel je bil ohranjen na prestolu samo s pomočjo takozvanih "združenih" narodov. In Oto se lahko vrača samo in edino s pomočjo Anglije in ameriške vlade. Albanski ekskralj Zog razsipa v Angliji in se ponuja nazaj v Tirano. V Španiji Anglija intrigira za povrnitev dinastije, a njena nesreča je, da ni med odrasčenimi člani družine pokojnega kralja Alfonza nikogar, ki bi bil kaj prida. Zato sedaj mrčvarijo z idejo, da naj postane kralj Španije sin bivšega prestolonaslednika — šestletni deček!

Kako navdušeno sta Churchill in Roosevelt svoječasno izjavila, da se bosta grški in jugoslovanski kralj vrnila na njuna trona, je znano. In sedaj se je menda tudi Rusija podala v to nečedno igro in pripomogla, da se bivši rumunski kralj Karol vrača nazaj proti Bukarešti. Pa italijanski dinastiji je pomagala.

A med narodi vre. Neki poročevalec ameriških listov je nedavno pisal iz Rima: "Ljudje, s katerimi govorim, so v capah. Zašiti v njih, in obuvala pa taka, da jim ni besede. Pa so rekli: 'Vidiš te vile? Razsvetljene so in v njih se goste ameriški in angleški višji častniki. Prej so se gostili v njih Hitlerjevi oficirji in do te vojne pa Mussolini in njegovi ljudje. A le počakajte... Naš dan pride."

In tega dne se boje vsi, ki so stebri starega reda in vsi, ki žive od izkoriščanja, pa naj bodo v Washingtonu, Londonu, v Parizu ali pa v Rimu.

SPREMENIMO KLUB DVESTOTERIH V KLUB TRISTOTERIH

Detroit, Mich. — Ko je klubu Dvestoterih manjkalo še osem članov do kvote, me je žena opozorila, da če ne pošlem hitro svojega petaka, ne bom njegov član, ker me bodo drugi prehiteli.

Imela sva o tem kratko "debatu", nato je bil stavljen pred-

log in podpiran, da se naj prejšnji predlog Joška Ovna porušil in klub dvestoterih spremeni v klub TRISTOTERIH. Torej prijatelji tega lista, dvignimo kvoto članov kluba na tri sto!

Proletarec mora naprej in enako tudi naša pomoč za njegovo vzdrževanje. Čas za to akcijo je sedaj ugoden, tore nadaljujmo z njo. Kaj mislite vi?

Ignatz Travnik.

Millijone dolarjev potrošenih v volilni kampanji -- čemu?

Glavni volilni odbor republikanske stranke je že pred več tedni kongresni komisiji, ki vodi račune o kampanjskih izdatkih, poročal, da je nabral blizu dva milijona dolarjev. Demokraski pa je oznanil, da je do istega dne prejel en in tri četrtilijona dolarjev.

V isti dobi so dobili lokalni odbori demokratske in republikanske stranke nadaljne milijone, vrh tega pa so za eno ali drugo stranko vodili kampanjo še vsake sorte časopisi in pa unije CIO, indirektno pa tu in tam tudi unije AFL.

Običajno se potroši v predsedniški volilni kampanji od obeh vodilnih strank okrog 20 milijonov, neštete postranske kampanjske izdatke. V minulem volilnem boju pa sta vodilni stranki, vtevsji politični odbor CIO, in pa z vsemi drugimi postranskimi kampanjskimi odbori, potrošile nad en dolar na vsakega volilca.

Kongresni zapisnik sicer ne bo izkazoval tolikšne vsote. A to, da je bila zapravljena, tega nihče ne taji.

Kar je pri tem važno je to: Komu se je izplačalo vložiti v volilni boj 50 milijonov dolarjev?

In čemu je obema strankama toliko bogatašev in pa korporacij prispevalo enake zneske?

PIONEER, PRIREDI ZABAVO V PRID VOJAKOV

Chicago. — V soboto 11. novembra priredi društvo Pioneer SNPJ veselico, katere prebitke je namenjen vojakom, ki so člani tega društva. Vršila se bo v jednotini dvorani. Vstopnina je prosta. Vabljeni so vsi člani SNPJ in drugi prijatelji.

"PREŠEREN" BO IMEL KONCERT 19. NOV.

Chicago, Ill. — Kulturne priredbe so postale v tej naselbini precej redke. Vojna je menda baš te vrste organizacije najbolj prizadela.

Toda moški pevski zbor "France Prešeren" prireja svoje koncerte kot običajno, četudi so vojne razmere tudi njemu odvzele precej moči. Svoj jesenski koncert prireja v nedeljo 19. novembra v dvorani SNPJ. Vstopnice so po 50c. Poleg koncertnega programa bo vprizorjena tudi kratka igra, potem pa bo plesna zabava. Vsi dobrodošli.

V porušenem Londonu je veliko dela

V zbornici poslancev v Angliji je bilo poročano, da je zaposlenih v Londonu pri gradnji novih stanovanj in pri popraviljanju poškodovanih 132.000 stavbinskih delavcev, ali trikrat toliko kot l. 1940, ko so Nemci začeli z vso svojo močjo rušiti to drugo največje mesto na svetu.

Angleški delavci za "strog" mir z Nemci in Japonci

KONGRES ANGLEŠKIH UNIJE ZAHTEVA, DA SE SMATRA ODGOVORNIM ZA VOJNO VES NEMŠKI NAROD. — DRUGA ZAHTEVA JE SOCIALIZACIJA IN VZAJEMNOST

Minuli kongres angleških delavskih unij je bil dokaj burna stvar. Kajti delavsko gibanje v Angliji — posebno na strokovnem polju, pomeni veliko več, kakor pa delavske unije v Zed. državah. Angleške delavske unije predstavljajo skoro ves angleški proletarijat. Vrh tega so enotne.

Prednost pred ameriški pa imajo posebno v tem, da so tudi politično aktivne, ne tako, kakor so bile v minuli kampanji tukaj unije CIO, ampak samostojno.

Kakšen naj bo mir z Nemčijo?

Ena izmed zelo velikih spornih točk na kongresu delavstva angleških unij je bilo vprašanje bodočih odnosov z Nemčijo.

Ena struja je za taktiko sprave in popustljivosti. Trdila je, da se nemškega naroda ne sme kaznovati za zločine, ki jih je storil Hitler, niti se ne sme nemškega naroda zamenjati s kliko, ki je organizirana v nacijski stranki.

Zagovorniki te ideje so argumentirali, da če ne bomo z nemškim narodom človeško ravnali, ga bomo še bolj odbili in bo zagrenjen še bolj kakor po prejšnji vojni, kar bo imelo čez 10 ali 20 let še težje posledice.

"Vsi so krivi"

Pred otvoritvijo kongresa je v vodstvu delavskih unij prevladoval prvi nazor, to je, da se nemškega naroda ne sme smatrati za isto s Hitlerjem. Angleški delavci so v tej vojni veliko trpeli. Nemški letalci so jim rušili hiše in pobijali žene in otroke. A vendar ni bilo tolikšne jeze, da bi zahtevali maščevanje nad nemški narod. Manjšina pa je to vprašanje pritrjala na kongres in zmagala. Z dramatisiranjem tragedij, ki so jih povzročili nemški bombniki na

Angleškem, in pa vsled pomanjkanja odpora proti hitlerizmu v tretjem rajhu, je opozicija, ki je šla v debato z geslom "zob za zob" dobila več in več zasloble med delegatijo in končno tudi zmagala. To je bil v Angliji minule dni najvažnejši dogodek. Kajti na Angleškem delavstvo šteje in v marsičem tudi odloča.

Apel zastopnikov sovjetskih unij

Morda bi konservativna, zmerna struja zmagala v zvezi vsemu, da bi se v spor ne umešali zastopniki unij Sovjetske zveze. Ko so oni dobili besedo, so tako dramatično opisali divjanje Nemcev, ki so izvršili grozodejstva tako na debelo, in ne da bi se kdo v tretjem rajhu zgražal radi tega, da so delegati angleških unij — hočeš nočeš, priznali, da je deloma bil že sprejet za izvedbo po vojni.

Socialni problemi

Kongres se je mnogo pečal tudi s socialnimi vprašanji. Dasi ima Anglija boljše socialno zavarovanje, kakor ga imamo v tej deželi, je kongres zahteval še boljšega, ki je deloma bil že sprejet za izvedbo po vojni.

Toda delavstvo v Angliji ve, da so to le drobtine. Zato zahteva, da delavska stranka na svoji prihodnji konvenciji, ki se bo vršila v novemburu, zahteva popolno socializacijo in socializem.

Ob enem, da deluje za združenje vseh unij po svetu v skupno internacionalo. Poleg zastopnikov ruskih unij so bili na kongresu tudi delegati ameriške delavske federacije in unij CIO.

Delavci, podpirajte Proletarca kot podpira on vaše napore in boje!

Konferenca v nedeljo 26. nov. v Waukeganu bo izredno važna

V nedeljo 26. novembra ob 10. dopoldne se snidejo v Slovenskem narodnem domu v Waukeganu zastopniki društev, klubov in gospodarskih zadrug, ki pripadajo krajevni organizaciji Prosvetne matice in pa JSZ v Milwaukeeju, Sheboyganu, West Allisu, Waukeganu, No. Chicagu in pa v Chicagu ter v sosednih krajih.

Dve važni stvari bosta na dnevnem redu, poleg vseh drugih točk, ki so prav tako važne. Ampak glavni bosta jugoslovanski relief in pa delavska politična akcija v tej deželi, z ozirom na minule predsedniške volitve.

Vsa društva in klubi v severnem Illinoisu in vsa v sosednem Wisconsinu so vabljeni, da pošljejo delegate.

O delu te krajevne organizacije bo poročal njen tajnik Anton Garden, ob enem se bo udeležil razprave glede delavske politične akcije in seveda tudi glede pomožne akcije. Čas. Pogorelec bo poročal o našem tisku, o agitaciji za Proletarca in o JSZ ter Prosvetni matici. Frank Zaitz pa bo poročal z ozirom na situacijo v Jugoslaviji in o gibanjih, ki so bila ustanovljena nji v pomoč.

Vsa pridruženja društva so bila povabljeni, da naj pošljejo zastopnike na to zborovanje. Ako jih v vašem društvu še niste izvolili, storite to sedaj.

Vstop na zborovanje svoboden tudi drugim članom. Vsi, ki se zanimajo, dobrodošli!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NARČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četiri leta \$1.00.
Inosemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaits
Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

"Strah", ki je izginil s 7. novembrom vred

Volitve so končane, toda zvezdnata zastava še vedno lahko svobodno vira široko dežele, kakor je prej. Rdeča zastava z znakom srpa in kladiva visi še vedno le na palači sovjetskega poslanstva v Washingtonu, in pa tam kjer so razobešene druga tik druge zastave vseh združenih narodov.

Koliko vpitja je bilo o komunistični nevarnosti, ki preti obstoju te dežele izza vsakega ogla!

"Uničena bo družina, vzeli vam bodo hiše in farme, postali boste suženj diktature—o, godile se bodo strašne reči" e 7. novembra in še hujše pozneje, če se ameriški volilci ne izpametujejo, so klicali masi.

In bi bilo res dobro, da se bi enkrat politično toliko osamosvojila, kot bi se po vseh teh skušnjah že davno lahko.

Radio postaja se imele žetev, da je bilo veselje (zanje). Casopisi so bili deležni oglasov in pa tudi dohodkov v raznih oblikah za tako gradivo, ki neukemu čitatelju ni izgledalo kot plačana reklama.

Radjske družbe z velikimi omrežji računajo kandidatu za oddajo posameznega govora od 20 do 80 tisoč dolarjev in več. Odvisno je, koliko časa porabi. Kandidatom v lokalne in državne urade bi zadostovalo, če bi govorili le na eno ali skozi par radio postaj v svoji državi, a vendar ste mnoge slišali, ki so imeli radjsko omrežje najeto od vzhoda do zapada, od juga do severa. To stane. To nekdo plača nekemu v korist!

Nad tri leta nam dopovedujejo, naj ne tratimo časa in denarja za nepotrebne stvari, pač pa, da naj posvetimo vsa svoja sredstva vojnim naporom.

Tisti, ki so nam to tri leta zabijali v glavo, so minule tedne na ta svoj patriotični nauk popolnoma pozabili in na debelo trošili čas in denar tako, da je bilo našim vojnim naporom veliko bolj v škodo kakor v korist.

Prej so nam govorniki po radiu povelečevali masno produkcijo v vojni industriji, od julija dalje pa do 7. novembra pa so šli v "masno produkcijo" intrig, zmerjanja in obojbovanja.

Ni ga kandidata, ki bi ne bilo o njemu povedanega toliko slabega, da si je nemogoče predstavljati poštenega človeka v politični službi. Ako so drug o drugem govorili resnico, potem ga ni, na katerega bi se bilo vredno zanesti ali mu zaupati.

"Najbolj umazana kampanja; kepe blata so švigale kakor rakete; nevarni elementi so se razmnožili kot komarji in pretli pograbiti celo (demokratsko) stranko, vso vlado in vse ljudstvo ter se zajesti vanj."

Ampak cerkve vendar še vedno stoje take kot pred 7. novembrom; "private enterprise" je še prav tako privaten kakor je bil; municijskim magnatom se dobički večajo v nove milijone kakor so se jim do 7. novembra in organiziranemu delavstvu prete zavorami in restrikcijami kakor so mu doslej.

Kandidati so drug drugemu očitali, kako je bilo leta 1940 še vedno devet milijonov delavcev v brezposelnosti, in oboji so zagotavljali, da edino, ako bodo oni izvoljeni, se to nikdar več ne zgodi.

Tako je v vsakem volilnem boju. Nekateri so bolj, drugi manj vroči. V zgodovini dežele je bil minuli volilni boj eden izmed najbolj surovih in zavajalnih, a jih je bilo precej že hujših in njihni bodočnosti nevarnejših kot pa je bil ta.

Kajti kot so demokratski prvaki sami priznali, in pa tudi republikanaci, ni med njihovimi programoma nobene temeljne razlike. Prvi so le trdili, da ga bodo nadaljevali, drugi pa, da ga bodo oni boljše vršili, ker se niso "utrujeni" in pa "mlajši" so.

Razlike kajpada bodo, ne zaradi zmagovalnih ali poraženih kandidatov, ampak zato, ker gre današnji svetovni proces skozi socialno revolucijo, ki se jo toriji obeh strank boje, kakor se tresje pred njo privilegirani sloji v Evropi in Aziji.

To je vzrok, čemu se je v minulih kampanji v velikih katoliških centrih toliko vpilo proti "komunizmu", ki preti požreti demokratsko stranko in Zed. države s kostmi vred, in čemu se je "demokratski" burbonski jug toliko zgražal vsled pritikanja delavstva k stranki, za katero naj bi le glasovalo, ne pa si iskalo besedo v nji.

Kako spretno se je v kampanji zlorabljalo poljsko vprašanje, posebno v katoliških krogih, in pa v vseh tistih, ki še vedno mislijo tako, kakor so tisti v ameriških in angleških vrhnjih plasteh v poletju 1941, ko so se Hitlerjeve horde zapodile po ruskih stopah. In potem, ko sro bili tudi mi potegnjeni v krvavi ples, so mnogi iz istih krogov še vedno pravili, da ko obračunamo s Hitlerjem, bomo opravili še z ruskim boljševizmom in potem gremo spet nazaj v stare dobre čase.

S tega vidika je ameriška klerikalna in druga reakcija igrala v minulih kampanji posebno s Poljaki, za katere pa ni mignila niti s prstom, ko jih je Hitler napadel. Protj njemu ni renčala, sika pa na Stalina.

Se predno smo zmagali, se ustvarjajo vzroki za nadaljne konflikte in vojne. Ni pa pravilno misliti, da je mirnemu razvoju

PARASUTNIKI IMAJO V SEDANJI VOJNI PRAV ZELO NEVARNO VLOGO. — Gornje je skupina izmed njih, ki so se spustili na tla nekje na Nizozemskem, da opravijo delo, ki bi ga pehotne čete ne more, a tudi padalcem ni šlo v ofenzivi na zapadni fronti povsod po sreči. Veliko je bilo ujetih in mnogo pa ubitih ali pa ranjenih.

KATKA ZUPANČIČ:

IVERI

Hladne sape

Jugoslovanske sape so postale vsekako prehladne za angleške torije. Pobešenih nosov so odpoklicali svojo vojaško mislijo, še preden so začeli Rusi prodirati prek Donave. In ker so se poročila odonod zadnje čase tako osušila, da jih skoro nič ni, se nam nehote vriva misel, da je angleška cenzura nemara zopet na delu.

Pa je že tako, da včasih molk več pove, nego ploha besed. Lahko domnevamo predvsem to, da so Angleži naposled le prišli na dan s svojimi predlogi, pogoji in morda zahtevami, pa so se uredili. Titova začasna vlada pač ni mogla pristati na kakšne take kompromise, ki bi bili v nasprotju z njenim v odrešenje Jugoslavije začrtanim programom.

Tito je bil delavec sam. Videl je vso bedo delavskega sloja, in ker ni bil sšep, je moral opaziti tudi bedno življenje na kmetih. Zlepa se pač nihče ne zateče h komunizmom in njihovim idejam, pa se tudi on ni. Vlada pa, namesto da bi skušala svojim ljudstvom pomagati, je pa z vsem fanatizmom ločila komuniste, ki so bili le odraz splošne nezadovoljnosti.

Tito in ostali graditelji nove Jugoslavije vedo, kaj je tuji kapital! Vedo, da je bila za prejšnje vlade skoro vsa industrija v rokah delniških družb, ki so razpolagale s tujim kapitalom, pa plačevale delavce največ tako, da je bilo za življenje premalo, za smrt pa preveč.

Vedo, da ni bila agrarna reforma nikoli dokrajja izvedena, tako da so ostali najboljši gozdovi, najlepša polja v tujih rokah, nekateri kosi pa v "mrtvih", to je v cerkvenih rokah. Vedo, zakaj je bilo narodno premoženje skoroda na ničli, saj je bilo treba podpirati cele trope domačih parazitov in poleg še vsako leto odšteti težke milijone tujem, ki se menda niso zmentili, da se tistega njihovega denarja drži ljudska kri.

Vedo nadalje tudi, da Angležem ni toliko do odrešenja Jugoslovancov, kolikor jim je do "odrešenja" prirodnega bogastva, skritega v jugoslovanski zemlji. Pa Angležem je morda i od te strani hladno zapihalo v lica... Da, beden je bil industrijski

sveta nevarna le ta ali ona stranka, n. pr., da mu je nevarna republikanska, dočim ga demokratska štiti in gradi podlago zanj. Kadar se gre za interese, za stari red, ali za sedanji monopolistični kapitalizem, ki ga v slepine namene označujejo za "free enterprise", sta obe stranki eno.

delavec. Brez lastnine se je moral preživljati le ob svojem zaslužku. Ustvaril si je pa sčasoma svoje strokovne organizacije, ki so mu dajale upanje na boljše in "lepo" bodočnost. Zato se jih je tudi s toliko vnemo oklenil.

Kmet "svoj gospod na svoji zemlji" ni imel nobenega upanja, da bo tudi zanj kdaj napočila zarja lepših dni. Komaj je shodil, je začel delati, in delal bo, dokler bo mogel gibati. Res, da mu kot individualistu socializirano življenje ne more biti ideal, vendar se mi zdi, da bi bil dozvošen tudi za kake tesnejše stike, ako bi se pokazalo kaj uspeha in gnotnega napredka ne da bi se pri tem moralo žrtvovati vso samostojnost.

Očitajo mu trmo, samoglavost in ne vem, kaj še vse. Slišal je pač že preveč obetanj o napredku, toda še vsako obetanje je utonilo v nič. Ves njegov življenjski obstoj je slej ko prej zavisel edino le od dela njegovih rok, od pridelka. Vsako seme, ki ga je položil v zemljo, je bilo tvegano. Saj ni nikoli vedel, ali bo obrodilo, ali ne. Zaniman je bil priden in skrben, prirodne sile so mu prekrizale račune in prirodnih sil ni mogel ukrotiti.

Če mu je toča pobila letino, je prezrl, koliko truda je šlo po vodi; tožil je le, kaj bo jedla družina... Za delavca v potrebi se je še kdo menil; za kmeta se ni menil nihče.

Oni dan se je nekdo spomnil mile stare Avstrije, oēs, takrat so bili za slovenskega kmeta še zlati časi... Avstrija ta mu je šla vendarle na roko, kadar je bil v sili. Moj oče je bil večkrat v veliki sili. Avstrijska oblast se ga je spomnila le, kadar je zaostal za davki. Razlike pod Avstrijo in pozneje pod Jugoslavijo skoro ni bilo. Razen, da jih je v zadnjem desetletju udarila vseobča kriza. In kdor je že tako na šibkih nogah, mu je treba le malo sunka, da je na tleh.

Kako so šli kmetom še pod Avstrijo na roko, naj povem naslednje:

Moj oče je bral v kmetijskem listu o nagradah, ki so bile razpisane za "Umne čebelarje". To je bilo nekaj zanj. Zgradil si je bil čebelnjak kar sam. Res ni bil to nikak poseben umotvor, ven-

dar je bil na oko kaj ličen dommek za čebele in za njihove kraljice.

Skrbno je spravljal krone, ki jih je dobival za med, da si je potem zanje naročil z Dunaja (!) moderen čebelnji panj. "Da revic ne bo treba moriti, ko jim bom jemal med..." Ta panj mu je potem služil za vzorec. Naredil si je šest novih panjev "v dva štuka," kakor je dejal. In bil je na svoje delo silpo ponosen.

Ni čuda, da je tisto razpisano nagrado prebiral in prebiral. Pa smo mu prigovarjali, naj se prilgasi.

No, nazadnje je bila stvar spisana in slovesno smo jo odnesli na pošto. Pa čakali. Čakali in čakali. Minile so počitnice in z bratom sva morala iti od doma. Naročila sva pa, da nam mora oče poslati nekaj od svoje nagrade, ki jo bo prav gotovo dobil...

Namesto nagrade so mu poslali opomin, da mora plačati dvojni kolek, ker je svojo priglasilno listino pozabil kolekovati. Čebel ni pogledati ni prišel nihče.

Kolaboratorji umirajo

V Nemčiji se je prijetilo, da je precej kapitalistov, ki so Hitlerja v početku najbolj pomagali spraviti na krmilo, od razočaranja zbolelo in "naglo" umrlo. V Franciji se je pripetila 24. oktobra enaka usoda atvnemu magnatu Louisu Renaultu. V ječi ga je zadela kap. V zaporu je čakal obravnave vsled svojega sodelovanja s Hitlerjem, pa je sodnike smrt prehitela.

Na bojiščih veliko reporterjev

Na raznih bojiščih je sedaj 177 ameriških časniških poročevalcev in 88 angleških. Angleški dominonji pa jih imajo 36.

PROSVETNA MATICA

V fond Prosvetne matice so vplačala društva, klubi JSZ in druge organizacije v juliju, avgustu in septembru 1944 kot sledi:

Številka društva in kraj	Vsota
1. SNPJ, Chicago, Ill.	\$ 6.00
39. SNPJ, Chicago, Ill.	12.00
59. SNPJ, Dpue, Ill.	3.00
102. SNPJ, Chicago, Ill.	6.00
120. SNPJ, Gallup, N. Mex.	4.00
121. SNPJ, Detroit, Mich.	9.00
206. SNPJ, Gross, Kans.	3.00
258. SNPJ, Bellaire, O.	3.00
388. SNPJ, Purglove, W. Va.	3.00
407. SNPJ, Windsor Hights, W. Va.	3.00
Fed. SNPJ, vzh. Ohio in zap. W. Va.	6.00
KLUBI J. S. Z.	
I. Chicago, Ill.	15.00
DRUGE ORGANIZACIJE	
Pvski zbor "Jadran", Cleveland, O.	12.00
Skupaj	\$85.00

TAJNISTVO P. M.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Jugoslavija

Politični boj je končan. Ko bodo te vrstice priobčene, bo izid že znan. Ali nekaj je gotovo. Se nikdar, kar se spominjam, ni bil boj za predsedniško mesto tako umazan kot je bil letos. Hearstov "Chicago-American" pravi v številki z dne 30. oktobra, v članku "Red Plot to Seize U. S. Laid to PAC" sledeče:

"Washington, Oct. 30.—A formal report by the House un-American activities committee charged in effect today that the New Deal's Political Action Committee plans a revolutionary coup on election day to place the American people under a Communist dictatorship." Članek je dolg ter pojasnjuje, da je to mnenje razglasil posebno senator Robert R. Reynolds iz North Caroline. Hearst sploh skuša prekositi še celo "krnelovo" čikaško Tribuno. Upam, da se bodo delavci vendarle kaj naučili iz tega boja.

V Evropi še čisti

Politično še v Evropi polagoma čisti. Vedno jasneje postaja tudi tistim, kateri so imeli absolutno vero v zapadno demokracijo, da če ljudstvo samo ne ukrene drugače — bo ostalo tako kot je bilo — po starem. Kdor ne verjame, naj pogleda na Grško, kjer skuša Anglija po vsej sili usiliti Grkom kralja, katerega nečoj. Kaj pa Španija? Drugo za drugim se dvigajo taka vprašanja, katere se hoče rešiti na "dober stari način". V Italiji se še vedno baranta s starimi fašisti, kateri so pred kratkim obrnili svoje suknje, dočim se prave demokrate poriva v kot. Tudi na Jugoslavijo so že napravili silovit pritisk, ga naj v imenu spoznamnega sodelovanja in združitve — ostane po starem. Edino vpliv Rusije ter nekompromisni karakter maršala Tita je to deloma preprečil. Zastoj je misliti, da bi toriji dali novi Evropi revolucionaren značaj. Tega si bo moralo ljudstvo samo dati.

Ko to pišem, na bojnem polju ni velikih sprememb, izvzemši izid pomorske bitke pri Filipinih. Na vzhodnem Pruskem se vrše strahoviti boji. Na Češkem, Ogrskem in v Jugoslaviji so naše armade precej napredovale. In Budimpešta je obkoljena. Ali kakor sedaj izgleda, se bo vojna v Evropi nadaljevala še v prihodnjem letu.

Kitajska

Odpoklic ameriškega generala Josepha A. Stilwella je ameriški publikli končno pojasnil to, kar je vedel vsak, ki se je saj malo brigal, kaj se dogaja zadnja leta na daljnem vzhodu. V tej koloni je bilo že večkrat omenjeno, da Čiang Kaišek ni tisti veliki patriotični kitajski demokrat, kot ga je nam slikalo meščansko časopisje, ampak naveden kitajski "war-lord", kateremu je le na tem, da se obrhna Kitajsko v fevdalnem stanju, a zunanjemu svetu se jo pokaže v demokratskem sijaju. Čeprav si je Čiang Kaišek ognil plaše Sunjatsena, očeta kitajske revolucije, ni on nikdar korakal po njegovi poti. To ve vsak, kdor je le malo študiral zgodovino Kitajske v zadnjih petnajstih letih. Vdova pokojnega revolucionarja, ki je sestra Mne. Kaišek, je že zdavno pretrgala vse stike z njim. Isto je storila večina drugih naprednih Kitajcev. Njegov glavni cilj je uničenje kitajskih sovjetov in njihne armode, katere mu je po njegovem mnenju bolj nevarna kot pa so mu Japonci. V ta namen je imel ves čas boja z Japonci svoje najboljšje armade — na meji kitajskih sovjetov, kateri štejejo nekako 70 do 80 milijonov prebivalcev. S to blokado jih je popolnoma odrezal od ostalega sveta. Sele zadnje čase ga je ameriška vlada primorala blokado nekoliko omiliti ter dovoliti par ameriškim časnikarjem dostop v te do tedaj prepovedane dežele. Isto tako je ameriška vlada zahtevala od njega, da se sporazume s kitajskimi komunisti ter obe enem združenje vseh kitajskih armad za boj proti skupnemu sovražniku: Kaišek je precej obljubil ali malo izpolnil. Kot izgleda, bo še precej novic iz Kitajske.

Dubrovnik, Boka Kotorska, Split in Sibenik — kmalu bo vsa jadranska obala v rokah Titove armade. Da je med izdajalci v Sloveniji in Hrvaški zavladal strah, ni bilo čudo. Klanjanje firerju ter lizanje škornjev osvovjevalcem, je bilo tem petolizcem menda že prirodno. Kar je bilo poštenih ljudi, so bili v gorah ali pa v gozdovih, in če ne direktno v boju proti fašističnim okupatorjem, so pomagali tistim, kateri so bili v borbi. Danes, ko se bliža dan odrešenja onim, ki so trpeli in tistim, ki so stradali in umirali, se izdajalci tresejo pred usodo, katere jim je neizogibna. Strah jih je pred SODBO NARODA! Dolžnost nas vseh je, da damo narodu tam vso pomoč, gnotno in moralno. Podružnice SANSa v Chicagu so na delu. Imamo dva lokala za zbiranje obleke. Zato na delo, sodrugi!

Naše priredbe

Program federacije društev SNPJ dne 29. oktobra je bil v resnici nad vse zadovoljiv. Ni moj namen pisati kritike ali posebnega opisa te priredbe, ali omeniti moram, kar je čutil vsak udeležene — da je bil to eden najboljših umetniških programov, kar smo jih imeli v zadnjem desetletju. Mme. Zinka Milanov, katere je ne samo umetnica prvega reda, ampak zna tolmaiti vso lepoto in vse nianse naše narodne pesmi, je pela tako čarobno, da je občinstvo ni hotelo spustiti z odra. Ostali program, kateri je imel v resnici lepe točke, je bil ali pa bo drugje podrobno opisan.

Dvestoteteri

Pisec teh vrstic res ne ve, kaj bi dejal. Prijatelji Proletarca so se odločili, da to ne bo krožek "Dvestoteterih", ampak "Tristoteterih"! Pozdravljam to idejo, ne samo ker je gnotna pomoč listu v resnici potrebna, ampak zaradi odziva naših prijateljev. Ta odziv je presegel — to moram priznati, tudi moje optimistično upanje. Ta tako velika zaupnica našemu Proletarcu mora navdušiti tudi takega "lenuha", kot sem jaz, da bo v bodoče malo boljše delal. Vsem sodrugom, prijateljem lista, še posebno pa našim ženskam, katere so pridno pomagale do uspeha te kampanje, hvala, in želim, da delajo še nadalje, do "Tristoteterih"! O ruskem relifu tudi danes nimam nič poročati.

Nemška okupacija bila zo Francijo draga stvar

Francija je morala plačati Nemčiji v dobi okupacije za vzdrževanje Hitlerjeve armade in njegovih vojaških oblasti 946 milijard frankov. Od tega bi imela dobivati eno milijardo na mesec Italija, a od kar je ona naša "sobojevnica", si je nakažovala vso odškodnino na račun Francije nemška oblast.

Tole mi ne gre v glavo?

Kako to, da tisti, ki najbolj zagotavljajo, da si bo vsaka dežela lahko svobodno izbirala obliko vlade, ob enem tako vztrajno usiljujejo narodom kronane glave, pa če jih hočejo ali ne? Le kako si ti ljudje razlagajo demokracijo, to mi nikakor ne gre v glavo!

POVESTNI DEL

FRANCE BEVK:

BEG PRED SENCO

(Nadaljevanje.)

Pomežnikl sem proti nji, da je pobledela. Demon je sedel vame. Iz duše se mi je zlobno zakrohotalo. Ko sem nato napol zaprl oči, sem izpod pepela daljnega ljubosumja izgrebel človeka, ki ji ni bil tuj. Hranil sem vtise pogledov in kretenj iz tistih ur, ko je bil v hiši; tisti-krat nisem razumel, zdaj so dobivali jasno lice. Kadarkoli sem videl tega človeka, sem občutil čuvstvo, podobno občutku za hrbtnega smeha. Vse je izginilo, razmerje do gospe se je izpremenilo, to ni izginilo in se ni izpremenilo.

Stokrat je znila gospa besedo: "Radi vas sem zablodila tako daleč... Radi vas sem nič vrednica..." Nikoli ji nisem dejal ničesar, kot človek, ki se boji obračuna. Kakor da je vse storila radi mene, v nji pa ni bilo niti sence pozejenja. Zdal sem izgovoril besedo:

"Molčite o zvestobi... Ne zvesti ste bili že davno..." "Lažete!" To je bilo edino sredstvo, edin razlog za izpodbijanje moje smeleditve.

Jaz pa sem mrzlo izrekel besedo, kakor je bila že dolgo pripravljena, in sem čakal le ugodnega trenutka, da jo vržem v obraz. Zadnja karta je pala. Čakal sem nem, z odprtimi usti...

Medlo sem se spominjal ljubosumne zgodbe, ki mi jo je ob veseli uri pripovedovala o tretji osebi. Neke podrobnosti je preveč sličila nji. Ta podrobnosti je ostala v meni, nanjo sem oprl svojo trditve.

Gospa je zaklopila oči, ustnice so se ji tresle. Priznala mi je... Zgodbe mi ni ponavljala, ker sem jo vedel že prej.

V lastno začudenje mi je ob tem sila neprijetnem občutku izpreletel ude srd. Bil sem varan v preteklosti. Gnus se me je polastil vsega, dvignil bi se bil in pljunil nanjo... Vzel sem klobuk kot nešteto-krat poprej in odšel.

Lojze dolgo nisem videl, v svoji podstrešnici sem razmišljal o sebi in o življenju. Bilo mi je silno neprijetno. Nisem bil ne dijak, ne samostojen človek. Kakor vlak brez tračnic. Stopil sem iz rednega življenja in s ceste na stranpota in nisem hodil kot drugi ljudje. Zaničeval sem enoličnosti življenja, pa sem vseeno hrepnel po urejenih urah in želel stopiti v vrsto ostalih ljudi.

Vzel sem ravnino in ga vrgel skozi okno v globočino, kakor da merim možnost svojih misli. Tedaj je nekdo potrkal na

vrata moje sobice. Prvi človek, ki je prišel k meni. Bila je Lojza. Začudil sem se in moje veselje je hkratu okrenilo vse moje misli. Kaj bi s človeško družbo?

"Bala sem se, da se ti ni kaj pripetilo."

Njeno čuvstvo je bilo iskreno. Položil sem roko okrog njenega pasu in kakor da se bojim zanjo, sem dejal:

"Ali me boš čakala?" To ji je delo prijetno. "Bom," je dejala in me pogledala hvaležno. "V Italijo moram prej," je pristavila čez par trenutkov pomisleka.

Meni je zastalo srce. Prepričan sem bil, da je njena preteklost, zavita v meglo, zame že docela zaključena in njeni duhovni ne bodo strašili po mojem življenju.

Branil sem se grenkih spominov, ki so strašni in jih nikoli nisem mogel prenesti.

Najbolje vedeti ničesar. Ali: Najbolje znati vse, da skleneš s svojo dušo račun. Tako pa vstaja duh za duhom, eden je strašnejši od drugega in vedno se bojiš, da se jih sto ne prebudi. Zenske so neverjetno lahke in mislijo, da so možka srca kamen.

Lojza ni razumela, zakaj sem postal redkobeseden in so moje oči tako čudno gledale. Ko me je stisnila za roko in dejala:

"Kaj ti je?" sem ji povedal.

"Ljubimca imaš v Italiji."

"Saj veš, da sem ga imela."

"Se vedno ga imaš," sem presekala njeno besedo, ki se je sprtno izmikala.

"Ne. Nisem ga. On misli, da pridem."

Gledal sem jo v dno zenice, ona ni umaknila pogleda. Zdelo se mi je, da ne laže, da je govorila resnico. Po premisleku in počasi sem dejal:

"Piši mi!"

"Ne," je dejala. "Govoriti moram... Bila sem zaročena..."

Na te besede jo je popadla nerazumljiva žalost kot na večer najinega prvga zblizanja. Prsi so dihale burno, lovila je sapo in besedo. Smilila se mi je, da sem jo tolažil in s tolažbo in usmiljenjem sem si uspaal težko srce...

Moja misel na Lojzo ni bila več čista. Motila jo je nejasna slika njene preteklosti; ko da bi jo gledal skozi zamazano šipo.

Včasih sem se zdrznil v sebi, kakor bi se razburil sam nad seboj: "Kakšen pa si?" Le redko me je utolažila ta beseda. Četudi sem teoretično spoznal njeno upravičenost, je srce ni hotelo priznati; ponos in samoljubje sta se upirala do gnusa.

Ko se je Lojza poslovila, se mi je zdelo, da se poslavlja za vedno. Njen obraz je bil prepreden, temen, kakor od prejkane noči; zdelo se mi je, da se je postarala. Bilo mi je težko. Ob enem se mi je zdelo, da je prav, da odide, kakor da se z njo odmika neznana muka od mene.

Bilo mi je težko brez Lojze. Praznosta je nastala v mojih urah, ženski akt na steni je znova oživel. Poglobil sem se v učenje, misel na Lojzo je spremeljala moje energijo.

Gospa Fani je zaklopila oči pred menoj vselej, kadar me je videla. Njeno telo se je upognilo, nikoli več ni govorila o sebi. Vedno je videla nasmeš na mojih ustih, tudi kadar se nisem smejal. Dvignila je roko in zamahnila z njo:

"Čemu se smehljate, človek hudobni?" (Dalje prihodnjič.)

Zgodilo se je, da se je razmerje med nama za las izpremenilo, jedva toliko, da sva ga opazila. Besede so bile redkejšje, bolj ostre, da me je Lojza par-krat strahoma pogledala:

"Kaj ti je?"

"Nič!"

In vendar mi je bilo. Mnogo. Toliko, da sem ponoči mislil na to, da sem med učenjem gledal skozi okno in se nisem mogel otresti čudne predstave...

Nekega večera mi je razodela, da gre čez teden dni na pot. Prosil sem jo za daljši izprehod. Njive so vonjale v mamljivem vonju, gole murve so teka- le ob robovih, sonce je črtalo dolgo rdečo progno čez oblake in čez pokrajino.

Ta večer sva se pod vtisom skorajšnje ločitve zopet zblizala. Prijela sva se za roke in govorila lepo, najlepše besede, kar sva jih poznala.

"Pridi kmalu..."

"Čez štirinajst dni," je dejala s takim glasom, da se mi je zdelo, da je nekaj ostalo na dnu teh besed.

Pomolčal sem, tajna bridkost mi je za hip zadržala grlo, nato sem znil edino, kar sem mogel še reči:

"Piši mi pogosto!"

Obljubila mi je. Zdelo se mi je, da gre silno daleč, in da se za to silno daljavo, kjer zahaja krvavo sonce, skriva nekaj skrivnostnega zame. Nisem vedel, kaj.

Ko sva v prazni, pusti gostilniški sobi sama sedela in poskušala vino, je vzele Lojza iz torbice rebec; jaz sem ji iztrgal torbico iz rok in pogledal vanjo.

V torbici je ležal poleg majhnega kipeca sv. Antona in rožička za srečo poročni prstan.

"Čigav je ta prstan?" je segla moja roka po njem.

"Moj ni," je zardela Lojza, njene oči so plaho pogledale. Vzela je z nervozno kretnjo prstan in ga vrgla nazaj v torbico.

"Če ni tvoj, čigav je?"

"Moje sestre."

"Čemu ga rabiš?"

Prstan je bil zopet v mojih rokah, zgrbil sem jo za roko, prstan je zdrknil na njen prst.

"Zakaj lažeš?"

Lojza je postala bleda, njen obraz prepreden.

"No, tedaj, prstan je moj."

"Čemu si ga rabila?"

Pol iz odkrite skesanosti, pol iz neumljive trme je dejala: "Če sem spala v hotelih..."

Ta njena skrivnost je bila vredna ljubezni. Vendar me je zadelo preveč, da bi hladno premislil vrednost tega priznanja. Srdito sem pogledal in nisem dejal niti besede več. Njeno roko, ki se mi je v solzah laskala, sem odklonil. Vso pot domov sva šla sklonjena in molče, kakor dve živi silhueti v mraku večera.

Ko se je Lojza poslovila, se mi je zdelo, da se poslavlja za vedno. Njen obraz je bil prepreden, temen, kakor od prejkane noči; zdelo se mi je, da se je postarala. Bilo mi je težko. Ob enem se mi je zdelo, da je prav, da odide, kakor da se z njo odmika neznana muka od mene.

Bilo mi je težko brez Lojze. Praznosta je nastala v mojih urah, ženski akt na steni je znova oživel. Poglobil sem se v učenje, misel na Lojzo je spremeljala moje energijo.

Gospa Fani je zaklopila oči pred menoj vselej, kadar me je videla. Njeno telo se je upognilo, nikoli več ni govorila o sebi. Vedno je videla nasmeš na mojih ustih, tudi kadar se nisem smejal. Dvignila je roko in zamahnila z njo:

"Čemu se smehljate, človek hudobni?" (Dalje prihodnjič.)

Nekaj drobža

Chicago. — Zadnjič sem omenil skupino petih gorenskih fantov, ki je spomladi leta 1941 pričela z uporom. Njeno edino orožje so bile tri puške. Ne topov, ne nič drugega takega, kar je treba v "moderni" vojni, niso imeli. Toda so imeli ideje. In so vedeli tudi ne samo kaj nočejo, temveč kaj zahtevajo.

★

Ko danes čitate poročila iz okupiranih, ali pa iz že osvobo-

AMERIKSI VOJAKI V FRANCOŠKI RIVERI.—Beli in črni bojovniki pod zastavo strica Sama so delali in se borili, da je postal tudi ta del zavezniške fronte uspešen.

jenih dežel Evrope, vidite, da partizanstvo ni le jugoslovanskega izvora. Pojavilo se je povsod, kjer je bilo kaj volje za upor in odpor. Koliko krvi so prelili za stvar, ki jo navadno označujemo z "zlata svoboda!" Hočejo si jo izvojevati, dobro vedoč, da bodo mnogi padli zanjo in jo sami nikdar ne dožive. A ker niso sebični, mislijo na druge. Bore se namreč veliko bolj za druge, kot pa zase. In v tem je moč upornišva. Ni čudno, da so dali jugoslovanski partizani upornikom v drugih deželah toliko moči in vzpodbude.

★

Ko zasije po Evropi solnce svobode, upam, da ljudje ne bodo pozabili teh pet začetnih gorenskih partizanov. Upravičeni niso, da jim ta stari evropski kontinent postavi spomenik vrh Triglava, in nad njimi pa naj bi stalno žarela baklja svobode. Naj bi plamтела ne samo v spomin njim, temveč vsem slovenskim partizanom, možem in fantom — 100 tisoč izmed njih, ki so dali v prvih treh letih vojne življenje za osvoboditev slovenskega naroda. In v tem številu niso vštete ženske, starčki in otroci, ki so jih italijanski in nemški kanibali kar tako zlepa poklali.

★

Izmišljeni pomenek med pokojnim kajzerjem in še vedno živim Hitlerjem:

Wilhelm.—Ju-hu, Adolf! Kako Ti gre?

Adolf.—Bodi tiho! Mar se ne zavedaš, da si mrtev in ausgespilt?"

W.—Ja, ali se ti ne?

A.—Ako nikoli več ne slišim tvojega glasu, bom zadovoljen.

W.—Verjemi, ne morem se vzdržati smeha ob misli, kako si renčal nad mano, češ, da jaz nisem bil sposoben premagati vsega sveta. Si ga ti?

A.—Ah, pozabi tisto! Sicer pa imam dovolj drugih skrbi. Vrhtega pa so nad mano še ferfluhte partizani. Na Balkanu so mi vse štrne zmešali.

W.—Iz svojih skušenj ti svetujem — preskrbi si žago, drva ti bo že kdo dal.

A.—Ej, mene ne bo nikdar nihče videl drva žagati. Iz enostavnega razloga, ker mi ferfluhti ruski komunisti tega ne bodo dopustili.

W.—Nu, mislim, da kar je bilo zame dobro, bodo menda tudi tebi dovolili.

A.—To je absurdno. Jaz sem dal nemškemu narodu voditelja, ki ga ne bo nikdar pozabil.

W.—Po pravici si povedal.

A.—Nu, pa bodi sarkastičen, če se ti zljubi, ampak zgodovina na bo dokazala, da ti nisi bil nikdar klas vojskovodje, kakor sem bil jaz.

W.—Da, želim, da bi res bilo tako. Še nikoli v zgodovini ni bilo vojskovodje, ki se bi napram civilnemu prebivalstvu posluževal tako grozovitih, kanibalskih sredstev, kot se jih ti.

A.—Da, želim, da bi res bilo tako. Še nikoli v zgodovini ni bilo vojskovodje, ki se bi napram civilnemu prebivalstvu posluževal tako grozovitih, kanibalskih sredstev, kot se jih ti.

W.—O tem se ne bom prekal, o prosim, poglej, kaj se je z menoj zgodilo!

A.—Da, dozdeva se mi — joj, joj, da sem napravil zares veliko napako.

W.—Ja, ja. Razumem.

A.—Ko je moja armada prodrla od Stalingrada, je začela moja zvezda bledeti.

W.—Jaz bi te bil na to nevarnost rad opozoril.

A.—Himmel, zakaj me nisi?

W.—Vselej, ko sem te klical, so rekli, da govoriš v radio in pretiš ter groziš vsemu svetu, in da s tem varaš njega in sebe.

V mojih časih takih radio naprav še nismo imeli.

A.—Ali ni bila to sreča zate? Mogoče pa sem po radiu res preveč govoril?

W.—Zakaj "mogoče"?

A.—Prosim, ne draži me! Oba sva streljala kozle.

W.—Torej preskrbi si žago.

A.—Himmel sakrament, ali ti nisem povedal, da mi ti ferfluhte komunisti tega ne bodo dovolili? Zato jaz ne bom žagal, kakor si ti. (Podlago za ta dvo-govor sem dobil iz H. I. Philippsovega vira. Drugo je moje.)

★

Svinčnik sem do tu porabil in dokler ne bo drugega, bo tudi nadaljevanje drobža moralo čakati. — John Chamazar.

IZ URADA "BIG" TONYJA

Oakland, Calif. — V Proletarcu št. 1934 sem poročal o naših sinovoma, ki sta bila tedaj nekje v Franciji. V naslovoma pa se je pripetila neljuba pomena, ki jo sicer lahko pripišem takozvanemu tiskarskemu skratu. Namesto Cpl. Frank Tomšič bi se moralo glasiti "Captain", ne pa "caprol". Če bi mu katera ali kateri pisal, bi mogoče pisma vsled take pomote ne dobil.

V predzadnjem pismu se je poslalil, da bo kmalu v Berlinu, od tam pa da bo stopil v Višnjo goro, "od koder oče prihaja". A pozneje pa smo od njega spet sprejeli pismo, v katerem nam sporoča, da je nekje v Belgiji. Torej potuje "north", namesto proti Višnji gori.

Sin Joe pa nam piše iz Francije o težavah, ki jih ima s kuhinjo, na pečeh, ki so le zasilno zložene z opeko, in pa da je videl Cherbourg in nekaj drugih porušenih mest v Franciji, pa si je pri tem zaželel, da bi bila to zares zadnja vojna.

Od kar se grejem na solncu, kot mlad martinček, komaj čakam pismonoše, da bi mi kaj prinesel v branje. A pošti primanjkuje delavcev, vrh tega pa je postala tako neznanstvo počasna, da prejemam Prosveto šele ob pondeljkih, Proletarca pa v sredo, tu pa tam celo šele v četrtek. Torej, ko v Chicagu čitate že novo številko, jaz jo šele dobim od prejšnjega tedna.

V Proletarcu št. 1935 sem čital dopis Toneta Šularja o banketu na Armii, kjer so ob obloženih mizi poslušali govornika iz Chicaga, ki jim je pravil o možnostih za zgraditev tovarne, all kar naj bi že bilo, katera bi naselbino rešila pred novo depresijo.

Tone je poročilo dobro spisal, ker pač razume, da se s takimi govorniki preteče brezposelnosti ne bomo rešili. Tone je moj osebni prijatelj. Njegovi dopisi so zanimivi še posebno za one, ki jih znajo čitati med vrsticami.

Dalje sem čital v tem listu voščila Urške in Franka Zaticha iz Springfielda. To sta moja stara prijatelja. Oba sta doma od tam kot moja soproga — iz Sko-

GLAS V PRID PROLETARCA

Gallup, N. Mex. — Ze delj časa se pripravljam, da bi poslala svoj prispevek v sklad 200-terih, ki je že nadkrilil kvoto, in pa da povm par besed. Torej to storim (pošiljam vsoto) skupno z Jennie Ma'inšek sedaj, en dolar pa je dal Frank Gantar.

Zelo me veseli, da ima Proletarec toliko prijateljev. Saj pa jih je tudi vreden! Jaz ga prečitam takoj ob prejemu vsega, če le utegnem. Kako dobri so uredniški članki, Komentariji, dopisi, in pa članki sotrudnikov, kot sta Owen in pa Katka Zupancič.

Zares ne bi smelo takega lista manjkati v nobeni slovenski družini.

"Big" Tonyju želim kar najhitrejšega okrevanja, da bi še dolgo razveseljeval naše ljudi s svojo koncertino. In če bi želje kaj pomagale, bi izrekla še eno: namreč, da se bi ta strašna vojna čimprej končala, seveda z našo popolno zmago.

Mr. in Mrs. Tomšiča sem prvič videla na zadnji združitveni konvenciji SNPJ v Pittsburghu in ju takoj spoznala po sliki, ki je bila priobčena v Prosveti. Mrs. Tomšič je takrat hodila še ob palci. Upam, da jo sedaj več ne rabi, in da je popolnoma okrevala. Spregovorila sem z njima le nekaj besed, ko smo skupaj sedeli na predstavi drame "Norec", ki so jo vprizorili igralci iz Clevelanda. Bilo je to v Slovenskem domu na Butler Streetu.

Domov grede so se Tomšičevi ustavili v našem mestu Gallup; ker so pa videli preveč Indijancev, so jo odkurili dalje proti Kaliforniji. Ampak dvomim, da so jim tako lahko ušli, ker je tu precej prostrana indijanska rezervacija in žive rdečkožci daleč naokrog. Pa tudi z branjarijo se veliko pečajo, kar potnike še posebno zamudi in pa olajša jih nekoliko. Sedaj je mnogo rdečkožcev zaposlenih pri zvezni vladi v municijem skladišču, ki je nekaj milj izven mesta. — Mary Marinšek.

Trinerjevo grenko vino je dokaz, da ni nadomestilo za preizkušeno

Trinerjevo grenko vino je izdelek, ki je prišel v promet pred 57. leti. Pri izdelovanju tega zdravila so preizkušnje 57. let, ki omogočajo, da gre v njemu na trg kar je najboljše. Z pomniti si, da ni nobenega nadomestila za Trinerjevo grenko vino. Rabite ga po navodilih na steklenici. Nove primese vitamina B-1 so ga še bolj izboljšale. Spoznali boste, da je Trinerjevo grenko vino z vitamini B-1 zanesljivo žleodčno zdravilo in lahko odvajalno sredstvo. Tisoče odjemalcev ima popolno zaupanje vanj, ker vedo, da je ta izdelek cenjen med ljudstvom. Po vseh lekarnah. Ako ga ne morete dobiti v vaši olici, pišite na Joseph Triner Corp., 1333 S. Ashland Ave., Chicago 8, Ill.

Kako je z vašim znanecem, sosedom, prijateljem? Ste mu kdaj priporočili, da naj si naroči Proletarca? Poskusite, morda ga pridobite!

IZ URADA "BIG" TONYJA

Oakland, Calif. — V Proletarcu št. 1934 sem poročal o naših sinovoma, ki sta bila tedaj nekje v Franciji. V naslovoma pa se je pripetila neljuba pomena, ki jo sicer lahko pripišem takozvanemu tiskarskemu skratu. Namesto Cpl. Frank Tomšič bi se moralo glasiti "Captain", ne pa "caprol". Če bi mu katera ali kateri pisal, bi mogoče pisma vsled take pomote ne dobil.

V predzadnjem pismu se je poslalil, da bo kmalu v Berlinu, od tam pa da bo stopil v Višnjo goro, "od koder oče prihaja". A pozneje pa smo od njega spet sprejeli pismo, v katerem nam sporoča, da je nekje v Belgiji. Torej potuje "north", namesto proti Višnji gori.

Sin Joe pa nam piše iz Francije o težavah, ki jih ima s kuhinjo, na pečeh, ki so le zasilno zložene z opeko, in pa da je videl Cherbourg in nekaj drugih porušenih mest v Franciji, pa si je pri tem zaželel, da bi bila to zares zadnja vojna.

Od kar se grejem na solncu, kot mlad martinček, komaj čakam pismonoše, da bi mi kaj prinesel v branje. A pošti primanjkuje delavcev, vrh tega pa je postala tako neznanstvo počasna, da prejemam Prosveto šele ob pondeljkih, Proletarca pa v sredo, tu pa tam celo šele v četrtek. Torej, ko v Chicagu čitate že novo številko, jaz jo šele dobim od prejšnjega tedna.

V Proletarcu št. 1935 sem čital dopis Toneta Šularja o banketu na Armii, kjer so ob obloženih mizi poslušali govornika iz Chicaga, ki jim je pravil o možnostih za zgraditev tovarne, all kar naj bi že bilo, katera bi naselbino rešila pred novo depresijo.

Tone je poročilo dobro spisal, ker pač razume, da se s takimi govorniki preteče brezposelnosti ne bomo rešili. Tone je moj osebni prijatelj. Njegovi dopisi so zanimivi še posebno za one, ki jih znajo čitati med vrsticami.

Dalje sem čital v tem listu voščila Urške in Franka Zaticha iz Springfielda. To sta moja stara prijatelja. Oba sta doma od tam kot moja soproga — iz Sko-

Ako vam je naročnina potekla, prosimo, obnovite jo čimprej!

Pazite na svoj električni pralnik

Ne zalahite pralnika preveč... da ga ne pokvarite

Pazite na svoje električne predmete. Nove je težko dobiti, ker so tovarne zaposlene z vojnimi naročili. Tudi popravila se težko dobi, ker primanjkuje delavcev.

Denite le toliko obleke vanj, da dvigne vodo do označene črte. Če bo šla voda preko nje, se lahko razlije po zobčastih kolesih in jih pokvari.

PUBLIC SERVICE COMPANY OF NORTHERN ILLINOIS

Najboljši pripomoček pri učenju angleščine za starejše, ali mlajšim za učenje slovenščine je DR. KFRNOVO

"ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO"

"English-Slovene Reader"

Cena \$2.00 s poštnino vred

Naročila prejema

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave., CHICAGO 23, ILL.

★ ★ KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE ★ ★

KOMENTARJI

Poljski kabinet v Londonu je 2. nov. sklenil počakati izida predsedniških volitev v Zd. državah, predno bi nadaljeval s pogajanjimi za spravo s poljsko vlado v Lublinu, ki jo podpira Moskva. Ko je to storil, si je želel, da bi zmagal Dewey. Kajti on je v lovu za glasovi državljansko poljskega rodu udrihal po Rooseveltu tudi z očitkom, da je Poljsko prodal Stalinu, dočim hoče on — Dewey — da bo Poljska po tej vojni svobodna, velika in mogočna.

Za kandidata, ki misli postati predsednik Zd. držav, je silno nevarno razpisati z obljubami. Ali je Dewey s svojimi obetavnimi Poljakom mislil, da če bo on predsednik, bo magari z ameriško oboroženo silo Stalina primoral dovoliti ob svojih mejah sovražno, reakcionarno, fevdalno Poljsko, kakršna je bila do te vojne?

Lepo je zahtevati "neodvisno, močno Poljsko". Le žal, da si jo vsakdo po svoje predstavlja. Vatikan jo hoče "po svoji obliki" in vsa poljska "šlahta" drži z njim. Stalin ji zagotavlja neodvisnost, in pa da naj bo močna, a ob enem dodaja, da mora biti prijateljica Sovjetske unije. Kdor se še spominja, kako je bila ustanovljena — za nekako obzidje proti "boljševizmu", in kako so ji francoski in angleški diplomati koncem konca pomagali prisvojiti si ozemlja, ki jih ni v Versailles niso dovolili, potem si lahko predstavljamo, čemu tolikšen spor med Moskvo na eni strani, ter med Londonom, Vatikanom in Washingtonom na drugi. Pariz v tem sporu več ne šteje, dasi ga je po prejšnji vojni največ on povzročil.

V volilnem boju ljudje veliko povedo, kar drugače zamolče, ali pa taje. Volilne bitke so kakor vino, o katerem pravi pregovor, da "v vinu je resnica". A je že tako, da kar govori v njen človek, bo v treznosti vse drugače delal, in tako je tudi z zmagovitimi kandidati. Vpijejo na vse grlo, ko pa so v službah, si zapro vrata za seboj, da tisti, ki jim je bilo kaj obljubljenega, ne morejo do njih.

V Springfieldu, Mass., je šest dni pred minulimi volitvami 32 poljskih katoliških duhovnikov naslovilo na Roosevelta "protest", to se pravi, da so mu potisnili revolver na prsa, češ, ali si za "samostojno" Poljsko, ali pa za tako, kakršno Moskva podpira? Mnogi časopisi, med njimi Chicago Tribune s svojo ogromno cirkulacijo, so tisti protest obravnavali na dolgo in široko, v nadi, da se nekega dne zapletemo v tak konflikt, kakršnega so si že junija 1941 zaželeli mnogi vplivni "višji" ljudje. Take

so pač priprave, ki naj nas zavlečejo v "tretjo" svetovno vojno še predno bo druga končana. Otto Habsburg v Lisboni. Od tam do Dunaja ni daleč. Le kje so sedaj tisti "demokrati", ki so toliko vpili, da so šli združeni narodi v vojno "za demokracijo" in za vse druge take lepe stvari?

Monsignor Tiso, da se ga zno-va omenja, menda niti po svetovnem pravilu ne bo vojni zločinec. Kajti "monsignor" pomeni nekaj takega kar bi lahko rekel po domače naduhovnik. Tiso je "poglavnik" Slovaške, ki jo je prodal Hitlerju, ne da bi Vatikan kaj storil zoper. Niti pike. Ampak, ker se klerofašisti v Slovaški propadli, naj se jih obvaruje zato, ker si ovrtnike na srcah od zadaj zapenjajo.

Earl Browder je v pričetku minule kampanje imel shodov da kaj, in na vsakem je imel množico ljudi — ne zase, ampak za Roosevelta. FDR je bil opozorjen, da morda to pa to ne bo dobro, da naj na kakršen že boži način zavzre "komuniste". To je FDR storil. Ampak Browder je še in še govoril zanj. Nekega dne pa se je pripetilo, da je Browder v minuli kampanji utihnil. "Povsem poučeni" krogi zatrujejo, da ga je pritisnil na tla Sidney Hillman. Ampak sedaj je vse končano in oba bosta morala pričeti zopet od kraja.

V Jugoslaviji se gode čudne "stvari". Tito "noče", da bi delila ameriško podporo UNRRA. In jo brzokone zares ne bo. O tem se bo lahko pisalo, sicer se je že, ali le kar tjavendan, posebno v "A. D." A podpora Jugoslaviji bo vseeno prišla. Kar je v vsem tem procesu dobro, je to, da Jugoslavija noče biti naprodaj za sklado leče, kakor se prodaja Italija. Ampak vsi napredni Italijani zatrujejo, vsak na svoj način, da kar zavezniki v Italiji počenjajo, je v korist stvaram, kakršne je Mussolini zastopal.

Pravijo, da jo je Draža Mihajlovič zaigral. Vendar pa, da Tito nima ničesar takega proti njemu, da se bi ga moglo potegniti na vislice. A Jugoslavija je sedaj v sličnem procesu, kakor je Francija. In kar to pomeni je, da ali zaidemo v nov fašizem, ali pa v tako uredbo, ki bo temeljila na načelih mednarodnega socializma.

Čikaški okraj ima veliko volilcev

Za letošnje predsedniške volitve se je v čikaškem okraju registriralo 2.420.583 volilcev, ali 138.096 več kot pa jih je bilo pred 4. leti.

NASI VOJAKI, ki so mislili ne le na boj, temveč tudi na volitve in se jih udeležili.

SABOTAZA ALI KAJ?

Detroit, Mich. — Slovenska sekcija (SS), privesek jugoslovanskega pomožnega odbora (JPO), okrajšano JPO-SS že obstoji tri leta. Med tem časom odbor JPO-SS ni izdal mesečnih poročil, koliko so prispevali v sklad postojanke JPO-SS, koliko bratske organizacije in posamezniki. Blagajnik JPO-SS Leo Jurjevč je od časa do časa javljal koliko ima v blagajni. Koliko je bilo pisane agitacije so jo vodili Cankar, Rogelj in Durn. Nekateri postojanke so poročale, koliko je bilo čistega dobička od kake priredbe, koliko je prispevalo in in ono društvo in posamezniki. Od gl. tajnika ni javnost nikdar dobila natančnega poročila. Sedaj, ko se je ustanovil vojni relief Zdruzenega odbora za Jugoslavijo (licenca št. 583) in ga je SANS podprl in apeliral na svoje podružnice, da naj ustanove svoje reliefne odbore za zbiranje oblike in denarnih prispevkov, za nakup najpotrebnejšega v pomoč ljudem v bližnji bodočnosti osvobodene Jugoslavije, se je odbor JPO-SS še le zbudil, sklical sejo, izdal poziv na ameriške Slovence za zbiranje denarnih prispevkov, oblike i. t. d. Nič za Jugoslavijo, samo za Slovence. Kje pa so Slovenci? Ali se računata, da bodo Slovenci po zmagi zaveznikov prišli pod okrilje katoliške države, o kateri sanja Otto Habsburški? Delili pomoč bodo sami. Prosili pa bodo, so rekli, da se jim dovoli rabiti vladno dovoljenje reliefne akcije, ki jo je ustanovil ZOJSA, da pošljejo oblike Slovincem, katero bodo tudi sami delili. Komu? V Sloveniji bodo odločevali in govorili oni, ki so se za njeno svobodo borili, t. j. partizani. Ceravno so v njih vrstah tudi rodoljubni katoliški duhovniki, jih s Hitlerjem in Goebelsom vred slovenski klerofašisti v Ameriki nazivajo za brezbožne, zločinske komuniste. Zdruzenemu odboru in SANSU so sovražni. Vedo, da bo reliefna akcija Zdruzenega odbora v novi Jugoslaviji koristila ljudem, ki gledajo v bodočnost. Narodni izdajalci pa ne bodo tam, ko dosepe pomoč iz Amerike. Bežali bodo s Hitlerjevimi gestapovci, tresoč se pred narodovo osvetlo, ker so krivi največjega zločina, bratomorstva.

Zdruzeni odbor oziroma njegova reliefna organizacija ni zahtevala, da JPO-SS izroči sklad. Prosila je le, da naj odbor JPO-SS sam nakupi najpotrebnejše in pomaga napolniti prvo ladjo. Zdruzeni odbor garantira, da bodo v Sloveniji dobili pomoč najpotrebnejši, če bo, ko dosepe tja ladja, Slovenija že svobodna. Če pa ne, bo pa pomoč dodeljena onim Slovincem, ki živijo v teritorijih osvobojenega dela Slovenije.

Odbor JPO-SS je imel 19. oktobra v Chicagu sejo. Večina odbora je iz razloga, da morajo glavni odbori bratskih organizacij dati polno moč odbornikom JPO-SS, prošnja za so-

delovanje z reliefno akcijo Zojsa zavrgla. Taki izgovori so ničevi in pomenijo le zavlačevanje.

Torej naš narod v stari domovini, ki je že toliko žrtvoval in se boril proti krutemu okupatorju in prelil potoke krvi, za svojo in svojih potomcev svobodo, naj tudi po osvoboditvi umira od lakote, mraza in boleznij, ker se brez tehtnih vzrokov ovira hitro pomoč od srečnejših rojakov iz Amerike? Se dotični odborniki zavedajo, kaj so storili z odbitjem sodelovanja v reliefni akciji Zdruzenega odbora, v kateri SANS z vso močjo deluje? Je večina odbora JPO-SS pokazala svojo pravo barvo? Slovenci in Slovenke, čas je prišel, da zahtevamo, da vodstvo JPO-SS poda poročilo, v katerem bodo podatki koliko so prispevale v sklad one organizacije, katerih odborniki so odklonili sodelovanje z Zdruzenim odborom za hitro pomoč Jugoslaviji in gospodarsko skoro popolnoma uničeni Sloveniji. Dokazajo naj tudi, koliko so prispevali v sklad ljudje, v katerih je narodni čut omrežen z verskimi predsodki. Prepričali se bodo, da so prispevala napredna društva in napredni posamezniki najmanj tri četrtine denarja v sklad JPO-SS. Ali bomo dovolili, da bi bil poslan skozi Vatikan, edino odprto pot, da bi prišel v roke izdajniku in sodelavcu krvnika Slovenije, organizatorja bele garde in domobrancev?

Vsak pošten Slovenec in Slovenka hoče in zahteva, da se ta denar uporabi za lajšanje bede našega naroda, in to sedaj, ko je potreba največja.

Jože Menton.

CVELBAR O AGITACIJI IN LISTU

Sharon, Pa. — Pred nekaj tedni sem bil v SDD, pa dobim tam našega Jack Jerta. "Dobri večer Proletarca," ga vprašam, in pa če se mu dopade. "Veš", pravi, "bil sem že prej naročnik, ampak še nobenkrat ni bil tak — tako zanimiv, kakor je sedaj. Čakaj, tu imaš \$1.50 za v tiskovni sklad lista."

Teden pozneje se zopet snideva ravno tam. Pa mi potisne \$3, češ, pošlji to v Chicagu, da bom imel naročnino na Proletarca plačano za dve leti. Veš, danes imam denar, ne vem pa, ča ga bom čez leto dni kaj imel."

Nekega dne spet premišlujem, kam bi napravil obisk, da bi se dobilo Proletarcu še kakega naročnika. Vprašam ženo, če je še kaj gasolina, da bi se "kotalurila" k Bahorju poskusiti, če bi se naročil na list. "Prav bo, če vzamem s sabo par števil Proletarca," sem rekel ženi, predno sem se odpeljal.

Ko pridem tja, je bil Matija na vrtu, njegova žena pa v hiši. "Na, vzemi te številke časopisa," sem ji rekel, in šel k Matiji na vrt. Pogovarjava se o vsakdanjostih, a potem sem začel o namenu, radi katerega sem se podal na ta obisk. "Vem, da rad bereš, čemu si ne bi naročil Proletarca?"

Ne more, ima za čitanje že sedaj vsega preveč, pa časa nima. No, Matija se ne bo omeščal, sem si mislil. A ko pa prideva v hišo, je njegova žena imela naročnino že pripravljeno. "Vidim, da tu piše Katka Zupančič," je rekla Mrs. Bahor, "in o nji rada berem."

"Kaj jo poznaš," vprašam. "Seveda, saj je bila v starem kraju moja šolska učiteljica. Vsi smo jo radi imeli." Tako mi je Mrs. Bahor izročila naročnino za celo leto. Ta zasluga gre Katki Zupančičevi. Mrs. Bahor pozna tudi Katkinega soproga in poznala je njegovega pokojnega očeta. Zelo jih čisla, ker so tako naprednega mišljenja.

Ko sem bil zopet v SDD, sem prišel v pomenek z rojakom Albertom Germadnikom. On vselej vzame Družinski koledar in Majski glas, pa sem ga ob tej priložnosti vprašal, če bi se naročil tudi Proletarca. To je storil. Obe družini — Bahorjeva in Germadnikova, vselej vzamejo naš Koledar in Majski glas in sedaj sta obe naročeni tudi na Proletarca. — Joseph Cvelbar.

LEP PROGRAM K JUBILEJU SNPJ

Chicago. — Tukajšnja federacija društev SNPJ je imela v nedeljo 29. oktobra k 40-letnici jednote jubilejno proslavo, ki je fino uspela v vseh ozirih. Dvorana je bila več kot polna in spored na nudil navzočim obilo razvedrila in užitka. Otvoril ga je predsednik federacije D. J. Lotrich in potem oznanjal posamezne točke. Zelo je ugajal pevski in plesni nastop članov ter članic mladinskega krožka št. 26 SNPJ. Pokazali so "sceno iz Slovenije" s petjem in plesom.

Koncertni violinist Paul Schmidt, ki je pred leti že nastopil na par priredbah naših društev, je mojstersko predvajal Schubertovo "Ave Marijo" in potem še dve drugi skladbi ("Danse Russe" in Brahmsov Walse in E. Minor"). Bil je navdušeno akklamiran.

Mnogo zabave navzočim so napravili mladi Tom Leskock in Louis ter Dolores Ivanehich iz Milwaukeeja. Prvi z dobrim igranjem na harmoniko in druga dva s plesom in petjem.

O pomenu slavnosti in 40-letnega dela SNPJ je govoril Fred A. Vider. Glavno, kar je avdienca najbolj pričakovala, pa je bil nastop Zinke Milanove, ki sedaj gostuje v čikaški operi. Ona je članica Metropolitan opere v New Yorku.

Zapela je slovensko narodno pesem "Ko davi sem tam mimo šel" in eno hrvaško. Potem je dodala še eno. Navzoči so jo nagradili z burnim ploskanjem. Prireditelji so bili uspeha te jubilejne slavnosti upravičeno veseli. — c.

NA ZAHVALNI DAN KONCERT "ZARJE"

Cleveland, O. — V četrtek 23. novembra, na Zahvalni dan, imamo spet prilžnost imeti nekaj prijetnega užitka. Pevski zbor Zarja namreč priredi tega dne svoj običajni jesenski koncert. Vršil se bo v avditoriju Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave. Prične se ob 5. popoldne. Vzrok je, kot že omenjeno lani ob slični prirredbi, da imajo na ta način prilžnost udeležiti se koncerta tudi tisti, ki delajo čez dan v vojni industriji tudi na Zahvalni dan.

Čuli bomo spet nekaj pesmi, ki jih bo predvajal zbor pod vodstvom Josipa Krabca. Nastopil bo mešan zbor, kvarteti, dueti in solisti. V drugem delu programa bo vprizorjena spevoigra "Cvelbar baron". V nji boste videli, kako je baronov sin postal cvelbar, ki ga bonov predstavljaj Frank Kokal. Vlogo njegovega mojstra ima John Čeh, vlogo baronica pa Viktorija Poljšakova. V igri nastopi tudi celoten zbor, ki zapoje vrsto pesmi.

Po končanem sporedu bomo imeli prosto zabavo in ples. Igral bo Vadalov orkester. Za okrepčila in pijačo udeležencem ne bo treba skrbeti, ker se bo odbor potrudil, da bo vsakdo dobro postrežen. Na poset koncerta Zarjanov vabimo vse tu in v sosednih na-

selbinah, da bomo spet, kakor prejšnja leta, skupno praznovali Zahvalni dan v družbi Zarjanov.

Vabimo še posebno one, ki so bili prizadeti vsled požara, da za nekaj časa pozabijo na prestano grozo in se razvedre na koncertu. Upamo, da si s časoma zgrade še boljše domove kot so bili oni, katere so izgubili vsled ne previdnosti ipulne družbe. Svojecev, kateri so izgubili življenje, pa seveda ne bo mogoče dobiti nazaj. Ohranjeni pa bodo v častnem spominu.

Torej vsi, ki ste ljubitelji naše pesmi, pridite na Zahvalni dan v SND, da se zabavate in ob enem s takimi poseti pomagate podpirati naše kulturno življenje. Za napredek naroda je to prav tako potrebno kakor posameznikom vsakdanji kruh. Za publikijski odsek.

J. Krehel.

NA SHODU V CHICAGU SPREJETEGA ZA RELIF NAD \$1,000

Chicago. — V četrtek 2. novembra se je v dvorani SNPJ vršil slovenski shod v prid Vojnega relifa južnoslovanskih Amerikancev, na katerem so prispevali navzoči \$447, in ob enem izročili prej nabrane zneske v ta namen v vsoti \$507, skupaj \$954. Potem je prišlo še nekaj prispevkov.

Po shodu je bilo še par ur časa za zabavo. Pijačo in jestvine zanjo je prispeval Paul Berger, nekaj pa Anton Trojar. To je prineslo nadaljni dohodek v znesku okrog \$80.

Shodu je predsedoval predsednik lokalne reliefne postojanke D. J. Lotrich, ki je govoril o njenem pričetem delu, druga dva govornika pa sta bila Mirko G. Kuhel in Joško Oven.

Dasí je bila udeležba bolj pičla, je pa bil gmotni uspeh vendarle dober. — A. Z.

VSA NASELBINA NAJ SODELUJE

Chicago, Ill. — "War's Innocent Victim" je naslov nad sliko, ki je bila dne 30. oktobra letos v listu Chicago Herald-American. Pod sliko je omenjeno, da predstavlja triletnega jugoslovanskega fantička, ki pa ima telo podobno enoletnemu otroku. Enakih slučajev je v starem kraju na tisoče. Saj nam je znano, da so nemške piavke jemale kri ne samo naših odraslih ljudi, ampak celo otrokom. Poleg krvi so naši rojaki tam tudi ob živež, obleko, nekateri sploh ob vse. Ako pomislimo vse to, ali se nam ne bodo omeščala srca, da bi priskočili na pomoč? Belgrad je osvobojen in najbrž bo kmalu vsa Jugoslavija s Slovenijo vred osvobojena. Te dni pride v New York jugoslovanski parnik z namenom, da naloži obleke in druge potrebščine za reževe v starem kraju. Slovenci v Chicagu smo se organizirali v poseben pomožni odbor, ki je ob enem razdeljen v pravne odbore. V odboru za okrožje pri cerkvi sv. Stefana so sledeči: Predsednik Joseph Oblak, tavnica Mrs. Mary Tomažin, blagajnik Anton Zupančič, zapisničarica Mrs. Agnes Jurečić. Nadzorniki: Mrs. Mary Fabian, Mrs. Karolina Pjčan, Philip Broyan, Andrew Spolar in John Gottlieb. Za to okoličje je nam dal Dr. Joseph E. Ursich prostor v pritličju svoje hiše na 1901 W. Cermak Road brezplačno na razpolago. Tam se bo pobirala obleka in drugi prostovoljni darovi vsak večer do preklica. Ako lokal ni odprt, tedaj se oglasite za ključ pri Mrs. Tomažin na 1902 W. Cermak Rd. Rojaki in rojakinje! Priskočite na pomoč. Prinesite še uporabno obleko in tudi obutev v zgornji imenovani prostor. Vprašajte

tudi vaše sosede, drugoročce, ker na ta način se lahko veliko nabere. Ob enem se prosite vsi, moški in ženske, ki imate čas, da pridete pomagati sprejemati obleko in nabrano blago urejevati. Vsaka pomoč bo hvaležno sprejeta. — John Gottlieb.

Tragičen dopust vojaka, ki na obisku svojcev ni več našel

Ničesar se vojak ne raduje bolj kakor dopusta. Predstavlja si, posebno če pride po dolgem času z bojišča kdove s katerega kraja na svetu, kako se bo objel s starši, s sestrami in brati, kolikor jih je še doma, in užival v objemu žene ali zaročenke.

S takimi občutki se je vrnil tudi prostak John Barnish, sin premogarja v Chartiersu v Pennsylvaniji. Prostak John je eden izmed devetih otrok Barnishove družine.

Ko se je vrnil, ni bilo doma nikjer, nego le kup lesa in podrtije. To je vse, kar je ostalo v tistem kraju, ko je tornado opravil svoje delo. Sosedje so mu povedali, da leži njegov oče zadržan v premogovniku Emerald, v katerem je divjal požar dva tedna, predno so se ga po neuspešnih rešilnih delih odločili zapreti.

Mater in 12-letno sestro je ubilo, ko jim je odnesel hišo ciklon. Tri sestre pa so bile v isti nesreči nevarno poškodovane.

Prostak John Barnish se je razjokal, kajti kar je našel na svojem dopustu, je bilo hujše, kot pa če bi bil na bojišču.

TISKOVNI SKLAD PROLETARCA

XII. IZKAZ

Imperial, Pa. Anton in Ana Polšak \$3; Joe in Margaret Jamnik \$2, skupaj \$5. (Postal Fr. Augustin.)
 Detroit, Mich. John Zornik 75c.
 Hermine, Pa. Michael Chock (Canton, O.) \$3; Jack Bergant (Lisbon, O.) \$1.25; Jack Volkar (Pgh, Pa.) \$1, skupaj \$5.25. (Postal Anton Zornik.)
 Sheboygan Wis. Mary Fale \$1.
 Farmington, Mich. Joe Kotar \$1.
 Barberton, O. Mike Hophch \$1.
 Racine, Wis. John Pucely 75c.
 Duluth, Minn. John Kobi 75c.
 Bridgeport, O. Ivana Rebol \$1. (osial Joe Snoy.)
 Oakland, Calif. Martin Moneta \$2; Mrs. Max Arnšek (San Leandro) \$1 in Tony Tomšič 75c, skupaj \$3.75. (Postal Anton Tomšič.)
 Hibbing, Minn. Neimenovan \$1.25.
 Cicero, Ill. John Podgornik \$1.
 Gallup, N. Mex. Frank Gantar \$1. (Postal Mary Marinšek.)
 Johnstown, Pennsylvania. Po \$1: Steve Koren in Jack Gabrenja, skupaj \$2. (Postal Frank Cvetan.)
 Fairport Harbor, O. Lovrenc Bajc \$1.
 Latrobe, Pa. Po \$1: Frank Medved, Louis Bregar, John Fradel, Frank Zupančič in Thomas Mihelič; Joseph Beniger 25c, skupaj \$5.25. (Nabrala na seji westmorelandске fed. SNPJ Mary E. Fradel.)
 Cleveland, O. Po \$1: John Zimmerman in James Kos, skupaj \$2. (Postal John Krehel.)
 Bedford, O. Carolina Basa \$1; Frank Vrček 50c, skupaj \$1.50. (Postal Frank Volkar.)
 Sharon, Pa. Jack Jert \$1.50. (Postal Joe Cvelbar.)
 Milwaukee, Wis. Po \$1: Val. Kohn in Joe Juvan, skupaj \$2. (Postal Louis Barbarich.)
 Walsenburg, Colo. Frank in Mary Tomšič \$2.
 Girard, O. John Kosin \$5; John Rovani \$2, skupaj \$7.00. (Postal John Kosin.)
 Bellaire, O. Peter Gorshe 25c. (Postal Louis Pivlinich.)
 Waukegan, Ill. Po \$2: Mary Lukanič, Tone Gosar in Jerry Spacapan, skupaj \$6. (Postal Martin Judnich.)
 Broseley, Mo. Louis Nosse 75c. Skupaj \$54.75. prejšnji izkaz \$1,139.53, skupaj \$1,194.28.

ZA LIČNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET
CLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Zdruzeno državo (izven Chicaga) in Kanado \$6.00
na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero
\$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

**2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois**

Iz SANSovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Relifna akcija

Zbiranje obleke, obuvala in drugega blaga, kakor tudi denarnih prispevkov za War Relief Fund of Americans of South Slavic Descent je v polnem teku. Poročila, ki jih prejemo od naših pridnih delavcev in delavk iz raznih krajev Amerike, so razveseljiva in jasno pričajo, v koliki meri se naši rojaki zavedajo velikanske potrebe za nujno pomoč nesrečnim rojakom v Jugoslaviji. Propričani smo, da bodo tudi ameriški Slovenci storili svojo dolžnost ter jih bo nova Jugoslavija zapisala z velikimi črkami v svojo zgodovinsko knjigo za pomoč, ki jo bomo nudili moralno in materialno borbenemu narodu v njegovi najtežji uri.

Kako uspešno se lahko izvaja naša relifna akcija, ako delamo z združenimi močmi, beleži se doseženi rezultat. Do 3. novembra se je skupna blagajna skoraj podvojila in znaša preko \$96.000. Ves denar bo porabljen v Ameriki za nakup zdravil, zdravniških instrumentov in drugega materiala, ki se ga more dobiti le tukaj. Ta izredno lepa vsota je bila nabrana v štirih tednih. Pač ne more biti boljše dokaza, da se jugoslovanski Amerikanci zavedajo važnosti in potrebe skupnega dela in se strinjajo za enotno fronto tudi pri pomožni akciji. Jugoslovani v splošni domovini so združeni in se borijo Slovenec poleg Hrvata, Srba, Crnogorca in Macedonca. Zavedajo se v polni meri, da je separatizem tisto orožje in narodno zlo, katerega se je Hitler potem svojih izdajalskih privrascov posluževal, da zaslužni ves Balkan, ter ga obdrži v svoji oblasti z netenjem medsebojnega sovrštva, protinarodnih intrig in z izkoriščanjem narodnega bogastva v korist peščice človeških izrodov. To je njegovo tajno orožje! Toda v isti meri se zavedajo jugoslovanski Amerikanci, da le zedinjeni, v bratstvu in z združenimi močmi lahko največ pomagajo svojim bratom onkraj morja ter da separatizma v Ameriki ne oznanjajo ljudje, ki soglašajo z veličastno borbo narodov Jugoslavije, temveč oni, ki simpatizirajo s staro gardo in njenim povratkom na krmilo in tudi med nami zastavljajo enotno akcijo. Kakor v politiki, tako tudi pri pomožni akciji naš narod v Ameriki ne bo nasledel na plitve argumente proti skupnemu delu in skupni pomoči našim rojakom, pa naj prihaja od koderkoli. Jugoslavija kliče danes za pomoč, ko lahko veliko zaleže, ne jutri. Hiša se gasi, kadar prične goret, ne kadar zgori!

Slovenci so do 3. novembra prispevali v vojni relifni fond ZOJSA \$12.225,07. Od te vsote je bilo preko SANSa poslano \$3.085,25, ostalo pa so skupine in posamezniki poslali naravnost v newyorskí urad.

V seznam prispevateljev po \$100 pristejemo ta teden našo podružnico št. 63 v Brooklynu, zavednega rojaka Ignaca Reše-

tiča iz East Moline, Ill., ter Heleno in Ivana Kušarja iz Berwyna, Ill. Mrs. Kušar je vrnila konvencije dnevnice in zraven sta s soprogom pridala še \$80. Blagajnik Kluba društev Slovenskega narodnega doma na St. Clairju, brat Anthony Zakrajšek, je poslal ček v znesku TISOČ DOLARJEV za pomožno akcijo.

Drugi darovalci ta teden so bili: Virden, Ill., Frank Ileršič \$15, Frank Stempihar \$10, Chisholm, Minn.: Frank Klune \$3, Brooklyn, N. Y., Anna Berlan in Bertha Grom vsaka po \$5, Chicago, Ill., Frank Bostič \$10 (namesto venca pokojni Ani Mladič), John Gornik (Forest View, Ill.) \$2.50 in enako vsoto za SANS; ostanek blagajne "Kluba veteranov SSPZ" \$15. Lokalni odbor WRFASSD iz Waukegana je prispeval prvih \$100, društvo št. 295 SNPJ, Bridgeville, Pa., \$50 ter samostojno društvo Slovenian Mutual Beneficial Aid Society \$25. Terezija Kosmatin iz Los Angeles je poslala za SANS \$1, enega paza reveže. Brat Frank Zerovec, Kenosha, Wis., je v ime našega društva št. 38 SNPJ poslal \$115 za relif, SANSu pa \$25. Vpraša, če smo zadovoljni, kajti naših rojakov je tam le peščica. Seveda smo!

Vsem tem darovalcem naša najlepša zahvala

Posiljanje obleke

Sestra Theresa Gerzel poroča, da so v West Aliquippi naše pridne ženske nabrale, oprale, pokrpale in odposlale v skladišče v New York 1680 funtov razne obleke, perila, rjuh in čevljev, skupaj 1945 komadov. Zbirajo tudi denarne prispevke. Iz Clintona, Ind., poroča sestra Jennie Dolenc, da je članstvo društva 180 SNPJ darovalo 100 funtov raznega oblačila. V Dupue, Ill., so rojaki nabrali 630 funtov obleke v dobrem stanju, skupaj 20 zabojev, ter izročili naši podružnici v La Sallu. V gotovini so že nabrali \$110. Iz Retšić iz E. Moline, Ill., je poslal zaboj obleke v teži 40 funtov.

Zbiranje obleke je v polnem razmahu. Toda z odpošiljanjem se ne sme odlašati, kajti ladja, ki pride v New York 15. novembra, ne bo čakala. Priporočamo vsem odborom, da pohite z odpošiljanjem. Vse nabrano mora biti v skladišču do 15. novembra.

Seznam nabiranih postaj

Brooklyn, N. Y., 665 Seneca Ave.
Chicago, Northside, 3019 N. Damen Ave. (pri Solarju).
Westside, 3936 W. 26th St. (nasproti SANSovega urada).
So. Chicago, 9710 Ave. L. — Rose-land-Pullman, 516 W. 115th St.
Cleveland, okrožje St. Clair, Slovenski narodni dom, 6409 St. Clair ave. — Collinwood, Slovenski delavski dom na Waterloo Rd. — Euclid-Nottingham, Društveni dom na Recher Ave. — Newburg, 11202 Revere Ave. (pri mrs. Traven).
Detroit, Slovenski narodni

dom, 17153 John R. — Slovenski delavski dom, 4375 S. Liver-olis.

Waukegan-No. Chicago, Slo-venski narodni dom.
St. Louis, 4658 Rosa Ave. (pri mrs. Speck).

Pittsburgh, Slovenski dom na 57. in Butler.
Newark, Elizabeth, Linden, N. J., 2021 Ingalls Ave., Linden, N. J.

Westmoreland County, Pa., pri Antonu Zorniku v Herminie. Glavno skladišče v New Yorku, Warehouse, WRFASSD, 282 9th Avenue, N. Y. C.

Tudi druge naselbine naj sporočijo naslove svojih zbirališč, da jih vključimo v naš seznam.

Shodi in prireditve

Cleveland, O. Koncert v korist pomožne akcije prireja podružnica SANSa št. 39. Vrši se 12. novembra ob 3. popoldne v SND na St. Clairju. Govornik SANSov tajnik Mirko G. Kuhel.

Indianapolis, Ind. Domača veselica v korist pomožne akcije v Narodnem domu 12. novembra.

Waukegan, Ill. Jugoslovanski shod 12. novembra ob 3. popoldne v Narodnem domu. Govornik SANSov predsednik Etbih Kristan in drugi.

Detroit, Mich. Drama "Vera v vstajenje". Prireja jo podružnica št. 1 SANSa v nedeljo 10. decembra v Slovenskem delavskem domu na Livernois St.
Mirko G. Kuhel, tajnik.

SKUPNA IZJAVA

Cleveland, O. — Zastopniki vseh tukašnjih podružnic JPO-SS in SANSa, zbrani na skupni seji dne 3. novembra v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd. soglasno izjavljamo, da je nujno potrebno združiti vse naše moči in sile v takojšnjo pomoč svojim bratom in sestram onkraj morja.

Zato apeliramo na vsa slovenska društva, klube, domove in družine, da se skupno zavzamemo za uspešno nabiranje denarnih prispevkov, obleke in drugih potrebščin v pomoč našemu izropanemu, izčrpanemu narodu v domovini.

Zmagoslavna slovenska vojska koraka danes proti zarji, polna upanja in pogledov v bodočnost. Ni bila to lahka zmaga. Slovenija je plačala s krvjo svojih najboljših sinov in hčera, očetov in mater. Lahko je zavzeti mesto, če ima armada na razpolago na tisoče zrakoplovov, ošk, topov in živeža. Tega naša slovenska vojska v domovini ni imela. Mesto železa in kruha je morala biti pri njih podvojena in pomnožena osebna hrabrost posameznika. Toda danes lahko rečemo, da so vzlic vseh teh strašnih potežkoč in zaprek zmagali. Da zmagali so, ker se nje na njih strani borila stara in zgodovinska pravica.

To so storili naši bratje in sestre za svobodo in srčno tiste-ga naroda, katerega sinovi in hčere smo mi ameriški Slovenci. Kaj smo storili mi? Ali smo mi še njih krvni sorodniki, prijatelji in znanci? Ali se še ni vzmirla naša srčna kri, dedovina slovenskih boriteljev izpod Triglava, med Dravo, Savo in Sočo, doli do Gorjanec in sinjega Jadrana? Njih zmagoslavna in zgodovinska dela nas morajo dvigniti iz morečine vsakdanjosti do tiste višine, kjer bomo čutili ponos in radost do tega skoro izkrvavljenega slovenskega naroda onkraj morja.

Da, vsi se zdamo, vsi dajmo, zbiramo in nabirajmo vse, kar je nujno potrebno za onega, ki koraka s praznimi rokami naproti srečni in zaželjeni Svobodi.

Sedaj je čas; pot je odprta saj ladja, se bliža naši zemlji, da odpelje izmučenemu narodu naš prvi in velikodušni dar, katerega poklanja tudi ameriška Slovenija.

Kri ni voda! Daj, brat, daj; pomaga sestra!
To izjavo so podpisali:
Za podružnico št. 39 SANS: John Tavčar, Janiko N. Rogelj, Mary Križmančič, Krist Stokel, Felix Strumbel, Matt Lucić, Anton Vaupotič, Ludwig Medvešek, Herman Grebenc, Anton Svelc in Andrew Božič, k.

Za podr. 48 SANS: And. Božić (z), J. F. Durn, Jos. Terbižan, Frances Wolf, John Zajc, Amalija Terbižan, Vinčo Coff, Angela Kalin.

Za podr. 2 JPO-SS: John Pollock, Jos. Okoren, Johanna Mer-var, John Centa, Jose Petrich, Andy Tekavec, Frank Virant,

Vinc. Salmič, ? Erbežnik.
Za JPO-SS št. 35: Jos. F. Terbižan, J. F. Durn, John Zajc, Amalija Terbižan, Geo. Panchur, Mary Durn.

Za podr. 106 SANS: Frank Cesen, Mary Konestabo.
Za Progressivne Slovenke, gl. urad: Paula Kline, Josephine Zakrajšek.
Sklep seje je, da se pošlje v objavo v vse tiste slovenske liste, ki so naklonjeni tej akciji.
J. F. Durn, zapisnikar.

WAUKEGAN-NORTH CHICAGO ZA JUGOSLOVANSKI RELIF

Waukegan, Ill. — Tukašnje podružnice SANSa in JPO-SS na zborovanju 29. oktobra v Slov. nar. domu sklenile organizirati kampanjo za zbiranje denarnih prispevkov od hiše do hiše. Za to delo, ki ni baš prijetno, se je priglasilo dovolj rojakov — moških in žensk — ki so se ga zavzeli uspešno izvršiti. Tudi obleke se zbira. Kdor jo kaj ima, naj jo prinese v SND, ako pa mu je predačel od Doma, naj pokliče Math. Ogrina — tel. Maj. 2967 — da bo prišel s trukom ponjo.

Rojake prosimo, da naj grede obiskovalcem na roke. Ako mislijo kaj dati, na se odločijo in pripravijo denar in naprej, tako, da bodo obiskovalci hitro opravili in šli dalje.

Vsi vemo, za kaj se gre, čemu bi potem še argumentirali, češ, tako ni prav ali tako bi bilo boljše. Na seji se je razpravljalo in večina je sklenila, kot je smatrala, da je najboljšje.

Denar in obleko bomo poslali na War Relief Fund of Americans of South Slavic Descent v New Yorku.

Prihodni nedeljo 12. novembra se vrši v SND shod za to akcijo, na katerem bo glavni govornik Etbih Kristan. Agitirajmo, da bo poset čimvečji.

O naši akciji za zbiranje prispevkov in obleke je bilo poročano tudi v tukašnjem angleškem dnevniku.

Naš "dry kliner" Starčević, Hrvat po rodu, ki ima čistilnico na 10. cesti, je obljubil očistiti vso nabrano obleko stanjov. Tako je torej vse v teku.

M. Judnich.

NABAVITE VSTOPNICE NA PREDSTAVO DRAME "NOREC" V PRED-PRODAJI

Chicago. — Dramski odsek kluba št. 1 JSZ je imel skozi mnogo let po štiri večje predstave v sezoni. Marsikatera je bila ponavljana, bodisi tu, ali pa v sosednih naselbinah na prireditvah prijateljskih klubov in društev.

Poznejša leta pa smo s predstavami prilično pojenjali in potem imeli le še tu pa tam katero.

Po vojni, in kolikor mogoče že prej, bomo aktivnosti na dramskem polju obnovili.

Naša prva predstava v tej sezoni bo drama v treh dejanjih "Norec", ki jo je spisal Fedor Gradišnik. Vprizorjena je bila že v Clevelandu s sijajnim uspehom in na raznih drugih odrih.

V Chicago bo ta pretresljiva drama vprizorjena v nedeljo 10. decembra v dvorani SNPJ. Režira jo Milan Medvešek, ki ima v nji tudi naslovno vlogo. Drugi igralci in igranke so John Ollip, Angela Zaitz, Marya Omahen, John Rak.

O vsebini igre več v prihodnji številki. Vstopnice v predprodaji so po 65c. Dobe se pri članih in članicah, v uradu Proletarca, pri L. Grosjerju v SDC, v restavraciji Pavla Bergerja in v gostilni Johna Hujana.

Po predstavi bo plesna zabava. Igral bo Gradišnikov-Omer-zov orkester. — P. O.

Naša armada izven mej
Armada Zed. držav šteje izven mej, to je, na tujih tleh nad šest milijonov mož.

Zmota ni greh
Mnogi naši rojaki so se v presojanju dogodkov zelo motili. To ni greh. Napačno je, ako bi zmot ne priznali.

V Chicagu dva in pol milijona volilcev
V Chicagu in v bližnji okolici se je za minule volitve registriralo okrog dva in pol milijona volilcev.

GOVORICE O PREURE-DITVI JUGOSLOVANSKE VLADE

Casniška agencija ONA poroča iz Londona o vesteh iz zavezniških virov, da sta se 25. oktobra spet sestala maršal Tito in dr. Ivan Subašič, ter da sta se sporazumela glede preureditve jugoslovanske vlade v izgnanstvu. Jugoslovanski krogi v Londonu teh vesti niso niti potrdili niti zamikali.

Ako je verjeti tem govoricam, sta se sporazumela v tem smislu, da se dr. Subašič vrni nazaj v London in tam preustroji svojo vlado s tem, da bo vključil vanjo nekaj članov Titove skupine. Dr. Subašič naj bi obdržal predsedniško mesto. Čim bo nova vlada sestavljena, se bo vrnila v Beograd in prevzela vse državne posle.

Uradno poročilo o tem sestanku je govoričilo le o tem, da sta se razgovarjala tudi o vprašanju sestave nove vlade, ter da so ti razgovori potekali v najlepši slogi. Zaključek tega komuniqueja je bil, da se je radati popolnega sporazuma.

Ker namignava ta izjava, da se bodo vršila še nadaljna pogajanja, je prevladovalo mnenje, da bo predmet teh pogajanj vprašanje, katere osebnosti pridejo v poštev kot člani nove vlade.

Ameriška armada uživa "domačo" hrano

Ameriška armada v Evropi uživa okrog 95% take hrane, ki ji je dostavljena iz Zed. držav. V Angliji, Franciji, itd., si nabavlja le zelenjavo in pa nekaj drugih drobnarij.

Vojaki veliko porabijo

Za vzdrževanje povprečnega ameriškega vojaka v Evropi se porabi vsak dan 27 funtov, od tega 6 funtov hrane. Na račun obleke, za milo itd., pol funta, gasolina 15 funtov, kuriva 4 funte; raznoterosti (cigarete, sládkor itd.) 1 in pol funta. Ameriški vojaki imajo izmed vseh na svetu najboljšo hrano in najboljšo oskrbo.

Imenik zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski koledar brošure in knjige, naj piše upravnistvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu pridobene zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Prvazprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za svoje glasilo Proletarce.

Ako je ime kakega zastopnika v sledečem seznamu izpuščeno, naj nam sporoči pa bomo imenik radevolje popravili.

CALIFORNIA.
Fontana: John Pečnik.
Oakland: Anton Tomšič.
Los Angeles: Frank Novak.
San Francisco: A. Lekšan.

COLORADO.
Crested Butte: Ant. Slobodnik.
Pueblo: Ludwig Yoxey.
Walsenburg in okolica: Edward Tomšič.

ILLINOIS.
Chicago in okolica: Frank Bisjak, Joseph Oblak, Chas. Pogorelec, Peter Verhovnik, Frank Zaitz in Frank S. Tavecjar.
La Salle in okolica: Anton Udovick in Leo Zevnik.
Springfield: Joseph Ovcá in John Goršek.
Virden: Fr. Ileršič.
Waukegan-No. Chicago: Marjan Judnich.

INDIANA.
Indianapolis: Mary Stroj, John Rak.
Arma: Anton Šular.
Arcadia: John Šular.
West Mineola: John Marok.

MICHIGAN.
Detroit-Dearborn: John Zornik, Leo Junko Sr., Joseph Klarich in John Pflachtar.

MINNESOTA.
Buhl: Max Marits.
Chisholm: Frank Klun.
Duluth: John Kobl.
Ely: John Teran in Jacob Kurnstel.

MISSOURI.
St. Louis: John Spiller.

MONTANA.
Butte: Anton Žugelj.
East Helena: Joseph Mitchell.
Red Lodge: K. Erzenčnik.

NEW JERSEY.
Elizabeth: Amalija Oblak.
NEW MEXICO
Gallup: Mary in Jennie Marinček.
NEW YORK.
Gowanus: James DeKleve.

OHIO.
Akron - Kenmore - Barberton: Mike Kopach in Matt Močnik.

KITAJSKA KONČNO LE PREDSTAVljena V PRAVI LUCI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Kitajska se bolj boji zmage demokracije, kakor pa tistih sil, ki delujejo za strmolavljenje Japonske. Namreč, ne Kitajska, pač pa njen diktator Čiang Kaišek.

Strah pred "komunisti"

Posebno pa se Čiang Kaišek boji "komunistov". To besedo je treba glede Kitajske razumevati drugače kakor pa kadar govorimo o Browderjevih komunistih v Zed. državah. Kraji, koder prevladujejo na kitajskih poljanah takozvani komunisti, štejejo do 80 milijonov ljudi. V primeri s celotnim prebivalstvom Kitajske to ni veliko. Ampak vendarle toliko, da se Čiang Kaišek to množico jako boji. Zato se spozablja, da se briga veliko bolj za vojno proti njim, kot pa zoper Japonsko.

Zmote naše diplomacije

Za nesoglasja in za vse te nesrečne oborožene konflikte med Kitajci pade precej odgovornosti na ameriško vlado. Nobena-ga vzroka ni imela, da bi ne dala Kitajski od vsega začetka vsa mogočo pomoč. Ako smo lahko v "mirni" dobi oboroževali Japonsko, imamo sedaj toliko več prilike in dolžnosti pomagati državi, ki je žrtva Japonske in ob enem našega in evropskega imperializma.

Za Kitajsko, kakršna je, se ne izplača boriti. Je diktatura najbolj nazadnjaške sorte, z birokracijo v najširšem pomenu besede, in z armado, ki je naučena za boj bolj proti delavcem in kmetom, kakor pa proti vnanjim sovražnikom.

Zed. države prednjačijo z letali

V Zed. državah je bilo produciranih, od kar je dežela mobilizirana za vojno, nad 240.000 letal, med njimi 25.000 ogromnih štiri-motornih letal.

IZKAZ 300-TERIH

Na priporočilo Joškota Ovna in več drugih se je kvota prispevateljev pod gornjim naslovom zvišala iz dve na tri sto. Namen tega sklada je obvarovati list pred zadolžitvijo in pa v pomoč agitaciji za njegovo razširjenje. Drugi prispevki so priobčevani pod običajnim naslovom "Tiskovni sklad Proletarca".

IX. IZKAZ

Westmorelandska Fed. SNPJ, Herminie, Pa.	\$ 5.00
Mary in Jennie Marinček, Gallup, N. Mex.	5.00
Marija Mavrovich, Greensburg, Pa.	5.00
Joseph Dablock, Blairsville, Pa.	5.00
Joseph Maslo, Cleveland, Ohio	5.00
Frank Podborsček, Cleveland, O.	5.00
John Močnik, Cleveland, Ohio	5.00
Anton Dobrovolje, Girard, Ohio	5.00
Ignac in Ahna Travnik, Detroit, Mich.	5.00
Louis Blazich, Girard, O.	5.00
Skupaj	\$ 50.00
Prejšnji izkaz \$1,221.00	
Skupaj	\$1,271.00

Prispevateljev v tem izkazu 10, prejšnji izkaz 278, skupaj 288, manjka še 72.

Ako vam je naročnina potekla, prosimo, obnovite jo čimprej.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjizica, s poljudnimi navodji kako postati AMERIŠKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjizica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Zedinjenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustavo Zed. držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsednik Zedinjenih držav in Poedine države z glavnim mestom, številom prebivalstva in velikostjo.

Cena knjizice je samo 50 centov s poštnino vred.

Naročila sprejema:

Knjigarna Proletarca
2301 S. Lawndale Avenue
CHICAGO 23, ILL.

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK "PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustavljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO 23, ILL.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON
3724 West 26th Street
Tel. Crawford 2212

OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P. M.
(Except Wed. and Sun.)
6:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)

Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
Tel. Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5760

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD
Tel. 20-361

424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

Kemmerer in okolica: Anton Travnik in John H. Kraljick.
Rock Springs: Frank Remitz.

IZSEL JE

DR. KERNOV

Angleško-slovenski BESEDNJAK

Cena \$5 s poštnino vred

NAROČILA SPREJEMA PROLETAREC

2301 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO 23, ILL.

A Yugoslav-Weekly Devoted to the Interest of the Workers OFFICIAL ORGAN OF J. S. F. and Its Educational Bureau

What's Bothering Wall Street?

American business moguls, who can't visualize any prosperity whatever without the ability to take huge surpluses from American workers and sell those surpluses all over the world, are wondering how post-war Russia will stack up as a customer. How, the "Wall Street Journal" recently asked, will Russia be able to pay for the billions of dollars' worth of American-made goods it would like to have when the war ends? The implication in that question must be that Russia will have too little for its own use and that the United States will have more than it needs. We do not propose to answer the "Journal's" question about trade with Russia at this time. However, we will ask a question about America. Here it is: What will be the result to the American people when unseizable surpluses of wealth are again produced? Will millions of workers again be dismissed by private industry? Yes, if private profit is the mainspring that moves the economic machine. No, if before that time the American people scrap the private-profit system and inaugurate an economy of production for use. Will the government again take over with made-work projects into which private industry's cast-offs can be held in reserve while the profit-takers continue to exploit such workers as they may require? Yes, if the "free enterprise" system outlasts the war. No, if we have a planned economy that is geared to the people's needs and desires. These aren't our questions alone. Wall Street is asking them too. What shall we do with workers when we have more goods than we can sell? That is the terrifying question. It won't terrify Russia because Russia will be able to use all its workers for a long time to come — and because Russia has an economic plan that will make surpluses serve to elevate living standards. Nor would surpluses need to bother wealthy America if the purpose of production were the logical purpose of consumption. Then we Americans would not need to fear producing more than we could use, because abundance AND added leisure for workers would result from a surplus if the purpose of production were what Socialists want it to be. Wall Street's worry emphasizes the insanity of the capitalist system. What a crazy thing it is for the richest nation on earth to look with gloomy apprehension upon a future when the people will be poor because they have more than they need.—Reading Labor Advocate.

Labor's Crusade

More than 11,000,000 men and women are organized under the protection of organized labor today, 11,000,000 men and women on whose shoulders will rest a major burden of preventing unemployment as soon as the war is over. It is high time these 11,000,000 men and women begin to think in terms of post-war employment—its form, its hours, and its rates of pay. It becomes evident more and more each day that the hope and salvation of labor in the post war era will be a clear-cut and understandable position, and that position should be in process of formulation now and not when peace arrives. We are in great need of a post-war labor crusade—crusade which will provide: 1. A thirty-hour week. 2. A six-hour day. 3. A minimum living wage. 4. Greater social security. 5. Hospital and illness benefits. 6. Jobs for everyone. — The Progressive Miner.

The First Biography of Nikola Tesla Out Soon

The first biography of Nikola Tesla, the Yugoslav-American scientist who was the father of the modern electrical superpower system that made practicable the harnessing of Niagara Falls, and whose researches in electricity earned him the Nobel Prize (which he declined) and the Edison Medal, will be published on November 15 under the title "Prodigal Genius." The author of this biography is John J. O'Neill, Science Editor of the New York Herald-Tribune, who won a Pulitzer Prize in 1937 for his scientific writing, and was a friend of Tesla's for many years. Tesla, who died in 1943 at the age of 87 in comparative poverty, was born in the village of Smiljan in Yugoslavia, and came to America in 1884 to work in the laboratories of Thomas A. Edison. He made his first million dollars when he sold the rights to his polyphase system of power transmission (utilizing alternating instead of direct current) to George Westinghouse. In subsequent years, his inventions and discoveries were covered by more than 100 patents. In 1898 in Madison Square Garden he demonstrated a boat operated by radio control—fore-runner of robot mechanisms of today. In the same exhibition he demonstrated the first practical system of wireless transmission, the foundation of modern radio. This system he had described fully in 1893, anticipating all other inventions in the field. In 1899 he built a laboratory in Colorado Springs from which he produced the first bolts of man-made lightning, and transmitted power through the earth without wires to a distance of 26 miles. In 1902 he demonstrated the first electronic tube. He was the pioneer in developing modern phosphorescent, fluorescent and neon tube types of electric lighting. The Tesla coil is one of his many contributions to the science of radio, and other researches laid the foundation for the modern science of electronics.

FRENCH ARE SEEKING U. S. RAIL EQUIPMENT

American airmen, in making hash of French railroads, made business for American manufacturers of rail equipment. Dispatches from Paris this week indicated that orders for \$100,000,000 worth of locomotives are being negotiated and an equal amount of freight and passenger cars, rail and miscellaneous equipment. A French engineering group in Washington has completed specifications for 700 locomotives scheduled for delivery next year. To have what we want is riches, but to be able to do without is power.—G. McDonald.

THE MARCH OF LABOR

Illustration featuring a portrait of John Burritt and text: 'BURRITT 1810-1879 AMERICAN BLACKSMITH WHO BECAME ONE OF THE WORLD'S MOST EFFECTIVE CHAMPIONS OF WORLD PEACE. IN 1848 HE ORGANIZED THE FIRST INTERNATIONAL PEACE CONGRESS. TRADE UNION MEMBERSHIP DOUBLED IN THE YEARS 1915-20. DON'T FORGET—GET THIS EXTRA LINE BOLD THIS WEEK! TO BE ABSOLUTELY CERTAIN THAT THE HAT YOU BUY IS UNION-MADE SEE THAT IT BEARS THIS LABEL.' Includes a small illustration of a man in a hat.

A Socialist Europe

The regime that the masses aim at, whatever name they may give to it, is the Democratic and Socialist organization of Europe. We know only too well how the word socialist has been distorted from its original meaning. However, it is evident that the Socialism toward which the people of Europe march has nothing in common with the hideous caricatures that the fascist dictatorships made of it, nothing in common with the decadent Socialism of bourgeois parliamentary governments, nothing in common with any type of domination of the individual by an all-powerful state. Neither is it a vague aspiration, or a distant ideal. It is a definite issue, the only possible opening through the rubble that war has piled up, for those who are not willing to remain buried underneath that rubble. The road leading to this socialism is none of those taken in the past: It is not the road of conservative parliamentary reforms, nor that imposed by a strong will upon people who are incapable of democratic action. It is the road of mass revolt against the growing oppression that stands on the way of the workers' emancipation and of human liberation. The unexpected historical necessity has changed it from a dream or a mere theory into an immediate practical political task, since the hitherto dominating classes have collapsed, and since the masses whose work it is to build it are already prepared for it, concretely organized and armed, and morally evolved. All of a sudden, history has placed them under conditions of being authentically Socialist and revolutionary. Are they fit for this task? They will be fit if they understand that over the ruins of the bankrupt and treacherous class state they must establish the real people's rule, in which not only a powerless assembly of representatives, but all the political and administrative institutions will be constituted and controlled by the people. They will be fit if they understand that they must nationalize and democratically control the major economic organs; if they understand that they must build, upon the ruins of fascist domination and of the state sovereignties, the democratic union of the European peoples—peoples' union and not League of States—as a first step toward the union of all the people of the world. The basic structure of the socialist regime will then be complete, and we will have a society in which each human being will be permitted to attain in the free and complete development of his faculties, in which happiness will be assured insofar as happiness depends upon social organization.—Marcean Pivert in The Call.

SOCIALISTS AND COMMUNISTS IN ITALY

"A universal feature is the predominance of parties of the left and the relative weakness of those of the right. At Milan, for instance, the committee of national liberation is working without the Labour Democrats, the party of Signor Bonomi, the Prime Minister, while in Bologna the committee consists only of Communists, Socialists, and the Action Party. The Communists are the best organized party, but the Socialists are probably stronger numerically. Signor Togliatti's step in joining the Government has created a crisis among Milan Communists. The views he has publicly expressed are considered to be too conciliatory, and he is accused of having moved too far to the right. Moreover, many Communists do not agree with certain developments of Marshal Stalin's policy and profess reluctance to becoming mere instruments of the Kremlin. The possibility that Fascism may be followed by a dictatorship of the left has alarmed most people in the north. The Action Party commands great influence, though it is admittedly not a party of masses. The Liberal Party is described as having relatively few supporters."—Rome Correspondent of "The Times" (18-8-44.) Frugality is good, if liberality be joined with it. Both together make an excellent team.—William Penn.

JUGOSLAV LEADERS MEET ON LIBERATED TERRITORY

WASHINGTON. — The French radio at Leopoldville recently quoted a communique broadcast by the "Free Jugoslavia" radio to the effect that "a full agreement on all outstanding questions had been reached between Marshal Tito and Dr. Subasic, Jugoslav prime minister, on the early establishment of the Jugoslav government in the liberated country." The broadcast, reported to OWI by FCC monitors, added that the "conversations between Tito and Subasic took place in Naples and were conducted in a friendly spirit. The Free Jugoslavia radio in a recent broadcast also announced a meeting "on liberated Jugoslav territory" between Dr. Ribar, chairman of the national committee of liberation, and Dr. Subasic on October 25. The talks, which were conducted in the "most cordial atmosphere," the broadcast said, concerned the "creation" of a Jugoslav government on liberated territory, and the "results achieved so far indicate that full agreement will be reached." A mothers' love is the golden link that binds youth to age.—Bovee. Tale bearers are just as bad as tale makers.—Sheridan.

IN THE WIND From THE NATION

An observer in Italy writes: "I continue to meet people who are not leaders; people who need shoes, garments, candles, fats, sugar; people who are hunting for a rabbit for twenty hours, who are obliged to mill the scarce corn and wheat in a coffee mill; who are going around with shoes kept together with pieces of wire and string and with jackets which no second-hand dealer in the world would buy. But all these people speak very clearly, and they know very well what they are talking about. They say, pointing their fingers toward a villa: "There they were giving balls for the Germans, and before the Germans they were entertaining the Fascists. Today they dance with the Americans, but tomorrow the balls will be led by us." Meanwhile, in America a Republican writes to the editor of the Memphis, Tennessee, Press-Scimitar: "The real domestic issue at stake is for the part of the people who vote to decide whether the private and corporate property owners or the employers class shall remain dominant and direct affairs as formerly, or shall the wage workers who have the votes continue to carry on through their political prestidigitators whose chief mission in life is to stir up strife by creating class hatred." Election advice from Karl Struss of Hollywood: "Let us repudiate in elections the ringleaders of all nations who have allowed the slaughter of humanity to commence and to continue... All those in authority everywhere throughout the world during the past ten years are equally guilty of this crime against humanity... Therefore, the peoples of this planet should demand the immediate abdication of all the present rulers of all nations." Festung Europa: A Norwegian pastor who has cooperated with the Nazis had to cross a fjord recently and couldn't persuade anybody to row him across. He had to get the Nazis to intercede for him. They ordered a farmer to row him across. The boat was so leaky that the pastor had to bail furiously all the way, and by the time they reached the other side he was soaking wet and on the verge of collapse. He staggered ashore and watched the farmer empty the boat and start for home. "But," he cried, "you certainly don't intend to row across alone in that leaky boat?" "Yes, I guess so," said the farmer. "I've put the plug back in the bottom."

BLACKPOOL, England, Oct. 25. Labor in this nation stands committed to a "hard peace" for Germany, as a result of action taken at the closing sessions of the British Trades Union Congress this week. Overwhelmingly, the 725 delegates to the convention reversed their position of a year ago that only the Nazi leaders should be held responsible for the crimes of the German nation. This time the delegates went on record for severe punishment of Germany as a whole. They called for payment of heavy reparations by the Reich, complete disarmament of Germany, rigid control of all its industries that might be converted to war purposes, and punishment not only of Nazi "war criminals," but of others in positions of influence who could not prove they opposed Nazi brutality. Reparation in Full "The countries plundered and exploited to serve Germany's aim of conquest and domination have a just claim to reparations, which must be paid in full and cannot be paid in money alone," a resolution adopted by the convention declared. This was interpreted as approval of demands likely to be made by Russia and occupied countries that German labor and materials be put to work on reconstruction in those lands. Though the resolution passed by a huge majority, hot debate, preceded the action. On the opposition side, Jack Tanner, president of the powerful Amalgamated Engineering Union, warned that a peace dictated by vengeance would lead to a new war. "I am not in favor of a soft peace," he said, "but no more am I in favor of another hard war." Citrine Against "Soft" Peace Sir Walter Citrine, general secretary of the Congress, led the fight

A TERRIBLE TOLL

Newspapers which have harped for many months on labor's strike record, delight in pointing out the man hours lost by strikes. But since Pearl Harbor, December 7, 1941, less than one-tenth of one per cent of all man hours available were lost by strikes, a record certainly giving the lie to labor baiters. These same newspapers, on the other hand, have neglected to point out that in 1943 alone, 2,400,000 men and women were injured in industrial accidents, while another 18,500 men and women workers were killed at their jobs. Accidents cost 270,000,000 days of lost time, the equal of one whole year's work of 900,000 workers. That is a record which cost the nation far in excess of two billion dollars of production, besides the heart aches. That record of accidents and fatalities is so far in excess, from the standpoint of time lost, that there is no comparison between this record and the strike-loss record. But it is odd that newspapers throughout the nation never seek to point this out, nor to start a campaign for more safety in the coal mines and factories of the nation.—The Progressive Miner.

LABOR'S FOES ORGANIZE

Dispatches from Canberra, capital of Australia, announce that the foes of the Australian Labor Party have agreed to organize a new party, to be known as the Liberal Party. It will include 18 non-labor organizations. The idea originated with Robert Menzies, former premier and now leader of the opposition in the Australian Parliament. He was ousted by the Laborites soon after the start of the war, and, naturally, is anxious to "come back."

Expand Government Enterprise

When this war is over the government will have a supply of surplus materials whose value is already estimated at approximately \$75,000,000. In addition, the government already owns capital industries amounting in money value to approximately \$250,000,000. Thus we see that the government already is deep in the business of the production and distribution of wealth. There is no doubt that the question of what to do will all this government-owned capital will be a source of argument and dissension after the war ends, so we may as well jump the gun and present our idea on the subject now. We submit—and workers better give some thought to this matter now!—that the industries that are used to produce abundance for war and destruction should also be used to produce the same degree of abundance for peace and prosperity. We submit that the course of government economics should be altered so that the nation's resources—instead of being the last chance of the jobless—should actively compete with private enterprise for the purpose of putting private enterprise out of business. We submit that if John Jones can compete with Bill Smith, then Uncle Sam should have no compunction about competing with both. It's all a question of what the American people want their government to do. If they want it to be a prop for the owning class then government must function after the war just as it did during the depression. If government is to be an instrument for the achievement of economic security and social justice, then the place to apply the pressure toward that end is the government-financed plants. People who live by taking vast workers make won't be favorable to our suggestion. We don't blame them; they shouldn't be. But the majority of Americans should want the same enterprise in peace as was necessary in war.—The Reading Labor Advocate.

Distorting "Freedom of the Press"

What did the fathers of the Republic mean when they wrote "freedom of the press" into our Bill of Rights and made it a part of our Constitution? Did they mean that anyone who succeeded in getting control of a newspaper might violate laws other citizens were expected to obey? Of course not. What they had in mind was that an American should have the right to put his opinions on paper and distribute them among his fellow Americans. We are all in favor of that kind of "freedom of the press," but it doesn't satisfy a small group of very rich men who control the newspapers and magazines of America. Just a few days ago, in a brief filed in the United States Supreme Court, one of these publishers argued that an attempt to compel the Associated Press to obey the anti-trust laws was "an encroachment by government." He even insisted that this greatest of news-gathering organizations was not "engaged in interstate commerce." As a matter of fact, if there is any institution in this country which is in interstate commerce, it's the Associated Press, for it serves clients in all parts of the nation. The government is trying to force the A. P. to sell its service to any newspaper able and willing to pay for it. That's a question of monopoly, not freedom of the press.—Labor.

"Hard Peace" for Nazis is Demanded By British Labor

Trade Union Congress Reverses Stand Taken by Last National Convention NATIONALIZATION URGED BLACKPOOL, England, Oct. 25. Labor in this nation stands committed to a "hard peace" for Germany, as a result of action taken at the closing sessions of the British Trades Union Congress this week. Overwhelmingly, the 725 delegates to the convention reversed their position of a year ago that only the Nazi leaders should be held responsible for the crimes of the German nation. This time the delegates went on record for severe punishment of Germany as a whole. They called for payment of heavy reparations by the Reich, complete disarmament of Germany, rigid control of all its industries that might be converted to war purposes, and punishment not only of Nazi "war criminals," but of others in positions of influence who could not prove they opposed Nazi brutality. Reparation in Full "The countries plundered and exploited to serve Germany's aim of conquest and domination have a just claim to reparations, which must be paid in full and cannot be paid in money alone," a resolution adopted by the convention declared. This was interpreted as approval of demands likely to be made by Russia and occupied countries that German labor and materials be put to work on reconstruction in those lands. Though the resolution passed by a huge majority, hot debate, preceded the action. On the opposition side, Jack Tanner, president of the powerful Amalgamated Engineering Union, warned that a peace dictated by vengeance would lead to a new war. "I am not in favor of a soft peace," he said, "but no more am I in favor of another hard war." Citrine Against "Soft" Peace Sir Walter Citrine, general secretary of the Congress, led the fight

Post-War Problems

Post-war problems occupied an important role in the deliberations. Unlike America, where demands are being voiced for abandonment of all government controls after the war, the convention called for continuation of such controls as are essential to assure high employment and speed reconstruction. Also, the convention proposed outright nationalization of transport, fuel, power, iron and steel industries as well as others "vital to the life and well being of the community." These would be acquired on a basis of "fair compensation," and they would be operated by the public corporations, somewhat similar to the Tennessee Valley Authority in the United States. Just as unionists in the U. S. have been arguing over retention of the war-time "no-strike" pledge, a stiff battle took place over a British regulation making "incitement" to strike a punishable offense. Regulation Upheld Delegates with votes totaling 3,685,000 rejected a resolution calling for withdrawal of the regulation, as against 2,802,000 for the resolution. Membership strength of the British labor movement has reached an all-time high, convention reports disclosed. Unions affiliated with the Congress were revealed to have 6,642,317 members, an increase of 817,906 over a year ago.